

02

**KALBŲ MOKYMO
GAIRĖS VYRESNIO
AMŽIAUS MOKINIAMS**

Turinys

Ižanga	3
1. Mokymo principai	4
Orientacija į veiksmą	4
👉 PATARIMAI MOKYTOJAMS	5
Orientacija į tarpkultūriškumą	5
👉 PATARIMAI MOKYTOJAMS	6
Orientacija į mokinį	6
👉 PATARIMAI MOKYTOJAMS	7
2. Mokytojo kompetencijos, vaidmuo ir darbo aspektai	9
Mokytojų kompetencijos	9
Paveikslas 2.1. Mokytojų kompetencijos (anglų kalba)	10
Mokytojų vaidmuo	11
Ryšio kūrimas	12
Paveikslas 2.2. Pagrindiniai ryšio kūrimo aspektai (anglų kalba)	13
Draugiškos, saugios aplinkos kūrimas	13
Mokytojo pasirengimas	14
Reikalavimai/rekomendacijos kvalifikacijai	14
Mokytojo įgūdžiai – minkštieji įgūdžiai	15
Paveikslas 2.3. Bendrosios mokytojo kompetencijos	16
👉 PATARIMAI MOKYTOJAMS	16
3. Studentų vertinimas ir grįžtamasis ryšys	18
Studentų vertinimas	18
Įsivertinimas	20
Studentų palaikymas	21
Atsiliepimai ir paskatos	22
4. Studentų motyvacija ir įsitraukimas	25
Senjorų dalyvavimo neformalioje veikloje apžvalga	25
Paveikslas 4.1. Dalyvavimo švietime ir mokyme rodiklis	26
Vidinė ir išorinė motyvacija	27
Studentų kategorijos - skirtingos motyvacijos	28
Paveikslas 4.2. Senjorų motyvacija mokytis kitos kalbos	29
Diferencijuotos motyvacijos	29
Paveikslas 4.3. Mokymosi įsitraukimo motyvai pagal Carré	30
Socialiniai stiliai ir kaip su jais dirbti	30
👉 PATARIMAI MOKYTOJAMS	31
5. Mokinių mokymosi technikos	33

Bihevizorizmas, konstruktyvizmas ir kognityvizmas	33
BEKM ir j kompetencijas orientuotas mokymasis	35
PATARIMAI MOKYTOJAMS	36
5.1 Mokymosi stiliai ir strategijos	36
Paveikslas 5.1.1 Mokymosi stiliai (anglų kalba)	37
PATARIMAI MOKYTOJAMS	38
5.2 Namų darbai ir gramatika	39
Paveikslas 5.2.1. Kognityvinės strategijos (anglų kalba)	39
5.3 Kartojimas	41
PATARIMAI MOKYTOJAMS	43
5.4 Komandinis darbas	43
PATARIMAI MOKYTOJAMS	45
6. Nuotolinis mokymasis – priemonės ir metodika	45
Paveikslas. 6.1. Klasės interaktyvumas (anglų kalba)	46
Nuotolinio kurso tikslas	46
Nuotolinio kurso struktūra	47
Nuotolinio mokymo kurso rengimas	48
Kalbos mokymasis per meną	50
Kalbos mokymasis per trumpametražius filmus	51
Kalbos mokymasis per muziką	51
Paveikslas. 6.2. Kalbos mokymasis per muziką (anglų kalba)	52
Kalbos mokymasis per pasakojimus	52
Paveikslas. 6.3. Skaitmeninis pasakojimas (anglų kalba)	54
Kalbos mokymasis per žaidimą	54
Paveikslas. 6.4. Žaidimų privalumai (anglų kalba)	55
Literatūra	57
Priedai (anglų k.)	58
Annex 4.1. Good practices in seniors' engagement	58
Annex 6.1. Example of lesson incorporating VTS	59
Annex 6.2. Example of lesson incorporating short films	61
Annex 6.3. Short Movies resources	63
Annex 6.4. Tools for learning from lyrics	64
Annex 6.5. Digital tools for storytelling	65
Annex 6.6. Games and Quizzes in English language learning	67
Annex 6.7. Useful ICT tools for language teachers	71
Annex 7.8. Other tools for mastering the English language	75

Ižanga

Šios gairės, skirtos padėti mokyti vyresnio amžiaus mokinius, yra vienas iš intelektualinių projekto „Kalbos ugdymo senjorams prasmės kūrimas“ rezultatų. Projektu siekiama parengti gaires anglų kalbos mokytojams: kaip geriau atliepti vyresnio amžiaus mokinių poreikius, motyvuoti ir suaktyvinti senjorus mokytis ir dalyvauti mokymuose visą gyvenimą. Rasti būdą, kaip padėti vyresnio amžiaus mokiniams mokytis, tobulinti jų kalbos įgūdžius ir pasiekti geresnių anglų kalbos rezultatų.

Siekdama tikslo, projekto komanda taip pat parengs kalbos mokymosi gaires kartu su mokymosi strategijomis ir metodais. Be to, plėtojant šį projektą siekiama suteikti vyresniųjų klasių mokiniams gebėjimą išreikšti save angliškai, sumažinti įtampą anglų kalbos pamokų metu ir gerinti anglų kalbos mokymosi kokybę senjorams. Gairės taip pat bus idėjų rinkinys kalbų mokytojams, skirtas naudojimui klasėje ir mokant nuotoliniu būdu. Visi tyrimai patvirtina, kad smegenų mankšta teigiamai veikia mūsų sveikatą, protą ir ilgaamžiškumą. Nepaliaujantys mokytis žmonės džiaugiasi geresne sveikata, vėliau rečiau pajunta kognityvinius sunkumus, kas padeda užtikrinti geresnę gyvenimo kokybę vyresniame amžiuje.

Šį dokumentą sudaro septyni skyriai. Pirmoje dalyje pabrėžiama, kad nėra tinkamo būdo išmokyti tam tikrą žmonių grupę kalbos dirbant su 55 metų ir vyresniais mokiniams, o mokytojas turi pasirinkti savo metodus. Mokymosi procesai vyksta panašiai tarp visų besimokančiųjų, tačiau mokymasis taip pat yra labai individualus procesas, todėl mokytojai gali rasti jiems ir grupei, kurią moko, tinkamų mokymosi patarimų. Antroji dalis padės ugdyti mokytojų kompetencijas iki pat mokytojo pasirengimo vesti anglų kalbos kursus vyresnio amžiaus mokiniams. Trečiojoje, ketvirtojoje ir penktojoje dalyse dėmesys sutelkiamas į besimokančiųjų pusę ir aptariami studentų vertinimo klausimai bei priemonės, padedančios padidinti jų motyvaciją. Be to, čia mokytojai gali rasti mokymosi metodus, apimančių mokymosi stilius, namų darbus, darbą komandose ir kartojimą. Visa septinta dalis skirta nuotoliniam mokymui.

1. Mokymo principai

Dirbant su 55 metų ir vyresniais mokiniais, nėra vieno tinkamo būdo mokyti šią žmonių grupę. Žinome, kad tam tikri mokymosi procesai vyksta panašiai tarp visų besimokančiųjų amžiaus grupių, bet nepaisant to, mokymasis taip pat yra labai individualus procesas. Tačiau, kaip mokytojai, mes turime galimybę įgyvendinti tam tikras gaires, kurios padeda struktūrizuoti klasę. Tokias gaires yra parengusios tokios institucijos kaip Goethe-Institut (1998) ir „Zentralstelle für das Auslandsschulwesen“ (2009).

Orientacija į veiksmą

Ši didaktinė-metodinė koncepcija yra bene aktualiausias šiuolaikinio kalbos mokymo metodas. Ji suvokia mokinį kaip individą, kuris bendrauja socialinėje aplinkoje. Būtinybė žinoti ir suprasti autentišką studento gyvenimo kontekstą yra labai svarbu, todėl galioja ir vyresnio amžiaus mokiniais. Kalba nėra išmokstama vien tam, kad ją mokėtum; mokytojas siūlo atitinkamas leksines ir kalbines priemones, kad mokinys galėtų susidoroti su

autentiška kasdieninio gyvenimo situacija. Daugiau ar mažiau homogeniškose klasėse, pavyzdžiui, tose, kuriose mokiniai yra panašaus amžiaus grupės nariai, mokytojui lengviau apibrėžti šias kalbos priemones, nes daroma prielaida, kad mokiniai susiduria su panašiomis gyvenimo sąlygomis. Tai gali būti: orientavimasis prekybos centre ar kepyklėlėje, pokalbis su kaimynu, galimybė pasikalbėti apie savo šeimą, keliauti po miestą, išmokti reikšti nepasitenkinimą, suprasti valdžios gautus laiškus, taip pat susirasti amžių atitinkančius laisvalaikio kursus ar kitą informaciją internete, ar net, išsirinkti norimus angliškų televizijos kanalus.

Šios autentiškos situacijos visada turėtų atspindėti aplinką, kurioje studentai nori vartoti anglų kalbą. Dauguma anglų kalbos mokymosi knygų yra skirtos jaunesniems studentams ir taip pat yra susietos su regionu. Todėl vyresnio amžiaus mokiniais tam tikras turinys gali būti nebe toks aktualus, o tai pabrėžia, kad reikia specialiai šiai amžiaus grupei skirtos medžiagos. Autentiška regioninė medžiaga taip pat turėtų būti neatsiejama mokytojo pamokų dalis. Jie turėtų motyvuoti ir pakviesti besimokančiuosius diskutuoti apie turinį ir kalbą bei patiems ieškoti sprendimų. Pamokos metu naudojami pratimai, užsiėmimai turi

būti adaptuoti šiai amžiaus grupei, t.y. atviri, o bendravimo užmezgimas su mokiniais turi būti vienas iš mokytojo prioritetų. Bendras formalus kalbos vartojimo taisyklingumas visada yra susijęs su komunikacine sėkme, t. y. gramatika ir žodynas ne tik išmokstami tiesiog, jie visada yra susiję su aukštesniu tikslu – spręsti konkrečias bendravimo problemas.

Skaidrumas yra labai svarbus mokant klasę, kuri yra orientuota į veiksmą ir rezultatą. Kad mokiniai ir mokytojai galėtų stebėti kalbos mokymosi procesą, mokytojai apibrėžia kalbos mokymosi pažangą, įtraukdami pamokoje įgytas kompetencijas. Juos galima suformuluoti tokiais sakiniais kaip „Mokinys gali...“. Pavyzdys būtų toks: „Mokiniai gali paklausti prekės kainos parduotuvėje“ arba „Mokinys gali išreikšti pageidavimus ir norus“. Šios kompetencijos turėtų būti apibrėžtos pamokos pradžioje ir gali būti pateiktos kaip savirefleksijos priemonė mokiniams stebėti savo kalbos mokymosi procesą. Ypač vyresni mokiniai, kurie, galbūt, jaunystėje išmoko kitų kalbų naudodami kitokias mokymo technikas, gali būti nepripratę prie moderniausių mokymo stilių. Daugelis mokėsi kalbos iš mokytojų prezentacijų, mažai dirbdami su kolegomis-mokiniais ar grupėmis arba beveik neturėdami žaismingų akimirų, daugiausia dėmesio skirdami gramatikai ir mažiau bendravimui socialiniame kontekste. Mokymo stiliai taip pat skiriasi įvairiose kultūrose. Todėl pateikiant aiškius ir skaidrius atsakymus į studento klausimą - „Ką aš mokausi?“, - yra būtinas mokantis užsienio kalbos.

PATARIMAI MOKYTOJAMS

- Įsitinkite, kad mokiniai turi kalbinių įgūdžių, reikalingų užduočiai spręsti, pvz. prieš pradėdami pratimą, pabendraukite su studentais, aptarkite komunikavimo būdus.
- Aktyviai įtraukite mokinius, pvz. per grupinį darbą, kai visi vyresnio amžiaus besimokantieji turi galimybę pasidalinti savo nuomone ar patirtimi.
- Pateikite konstruktyvų atsiliepimą.

Orientacija į tarpkultūriškumą

Labai svarbu sukurti autentiškas situacijas, kuriose vyresnio amžiaus mokiniai galėtų išbandyti savo naujai įgytus kalbos įgūdžius kitoje kultūrinėje aplinkoje ir pastebėti savo kultūros panašumus bei skirtumus. Tikslas yra, kad mokiniai išbandytų ir plėtotų žinias bei

strategijas, kaip spręsti realias gyvenimo situacijas. Mokiniai turėtų išmokti pagarbiai ir atvirai bendrauti kitokioje kultūrinėje aplinkoje.

Klasė gali būti saugi erdvė aptarti kultūrinius skirtumus, pastebėtus realiose situacijose, kurias galėjo patirti mokiniai. Ją įgyvendinti įmanoma leidžiant studentams papsakoti ir perteikti situacijas ir taip pradėti diskusiją apie skirtingas kultūras. Mokytojas gali pasiūlyti įvairios medžiagos, pavyzdžiui, paveikslėlių, filmų, projektų ar net vaidmenų, kad padėtų vyresniems mokiniams suvokti ir suprasti situacijas. Ir galiausiai, pamokos turėtų būti struktūruojamos atsižvelgiant į vyresniųjų klasių mokinių biografijas.

Kitos kalbos, kurių mokiniai mokėsi praeityje, taip pat vaidina nepakeičiamą vaidmenį mokantis kalbų. Tai padeda mokiniams atpažinti tam tikras naujos kalbos struktūras ir reikšmes. Vyresni mokiniai neturėtų jaustis neužtikrintai mokydami naujos kalbos, bet turėtų jaustis motyvuoti išvelgti bendrų dalykų, kuriuos galbūt jau išmoko praeityje. Kalbų mokymosi priemonės taip pat gali skatinti domėjimąsi savo kalba ir kultūra.

PATARIMAI MOKYTOJAMS

Pasiruoškite ir užduokite kai kuriuos iš šių klausimų:

- Kaip mano mokiniai gali susipažinti su nauja bendruomene, pvz. imigrantais ?
- Kaip mano mokiniai gali tinkamai išreikšti savo emocijas?
- Kaip ir kada besimokantieji gali išreikšti savo pastebėjimus apie naują kultūrą?
- Ar medžiaga pakankamai įdomi, kad paskatintų diskusijas?
- Kur gali kilti konfliktai? Ir kaip aš galiu jiems pasiruošti?

Orientacija į mokinį

Kadangi vyresnio amžiaus mokiniai dažnai turi „daug ką pasakyti“, mokytojas gali pageidauti sukurti platformą, kurioje mokiniai galėtų išreikšti savo patirtį, žinias ir mintis. Mokytojas - tai organizatorius, kuris prireikus siūlo informaciją ir pagalbą.

Mokiniamis suteikiama galimybė pasirinkti dalykus ir pateikti savo mokymosi prioritetus. Kai kurie mokiniai gali teikti pirmenybę fizinei prieigai prie kalbos, t.y. fiziškai derindami korteles arba sustodami į eilę, kad suprastų sakinio sintaksę. Kiti gali norėti dainuoti dainas, ploti rankomis ar judėti, kad suprastų kalbos melodiją ir ritmą ar net gramatiką. Kai kurie gali būti ypač suinteresuoti įgyti kompetencijų naudotis žiniasklaidos priemonėmis, ar dirbant kompiuteriu arba, pavyzdžiui, kaip orientuotis savo išmaniajame telefone. El. pašto adreso sukūrimas ir el. laiškų rašymas tikslinė kalba gali būti naudingas kalbos kurso metu, kad žmonės galėtų susisiekti su jaunesnio amžiaus grupėmis. Kalbos kursas gali tapti vartais įgyti daugiau kompetencijų, nesusijusių su keturiomis kalbiniu požiūriu tipiškomis svarbiomis kompetencijomis, tokiomis kaip rašymas, skaitymas, klausymas ir kalbėjimas (žr. aukščiau, "orientacija į veiksmą").

Žinoma, mokymosi tempas yra svarbiausias aspektas, į kurį mokytojas turi atsižvelgti dirbdamas su senjorais. Mokytojas turėtų būti kantrus ir nepamiršti pakartoti jau išmoktą programos medžiagą. Gali būti, kad pagrindiniai gramatikos terminai ar net pagrindinės kalbos mokymosi strategijos buvo pamirštos arba iš viso nebuvo išmoktos. Mokant anglų kalbos vyresnio amžiaus žmones, taip pat reikia peržiūrėti pagrindinius mokymosi principus: pvz. kaip praturtinti žodyną arba kaip kasdieniame gyvenime naudoti užsienio kalba.

Į mokinį orientuotoje aplinkoje mokytojas ypač gerbia individualią motyvaciją, tikslus ir poreikius. Klasės darbas gali būti įvairus, kai mokiniai dirba kartu grupėse arba poromis. Tokiu būdu iš mokinių reikalaujama prisiimti atsakomybę už savo mokymosi procesą ir greitį. Tačiau vyresni mokiniai gali būti nepripratę prie šių mokymosi formatų, todėl juos reikia laipsniškai supažindinti su šiais darbo stiliais.

PATARIMAI MOKYTOJAMS

- Mokytojai gali savęs paklausti: kurią iš mano vykdomų veiklų gali atlikti patys mokiniai?
- Pateikite užduotis, kurių kiekis ir kokybė skiriasi, taip sukurdami diferenciaciją. Tokiu būdu mokiniai galėtų savarankiškai pasirinkti jiems tinkamas užduotis.

MEANING
Language education for seniors

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Galiausiai, savaime suprantama, kad visi mokymosi metodai yra tarpusavyje susiję ir veikia vienas kitą. Trys aptarti metodai – orientacija į veiksmą, orientacija į tarpkultūriškumą ir orientacija į besimokantįjį – tai tik keletas iš daugelio galimybių kaip įtraukti 55 metų ir vyresnius mokinius.

2. Mokytojo kompetencijos, vaidmuo ir darbo aspektai

Projekto metu buvo atliktas platus tyrimas, siekiant išsiaiškinti senjorų kalbos mokymosi poreikius. Šiame gairių skyriuje bus nagrinėjama, kaip šiuos besimokančiųjų poreikius galima paversti mokytojo kompetencija.

Veiksmingas kalbos mokymas priklauso nuo mokytojo pasirengimo. Išmokti naują kalbą senjorams gali būti sudėtinga, ypač jei tai pirmas kartas. Vis dėlto, yra daug įvairių būdų, kaip padėti vyresnio amžiaus besimokantiems asmenims, pasitelkiant veiklas, dėl kurių mokytis naujos kalbos yra daug maloniau. Mokydamas kalbą, mokytojas turi atsižvelgti į įvairius veiksnius: nuo akivaizdžių kalbos priemonių – įprastų raktinių žodžių, jungčių ir įprastų frazių, kurios bus vartojamos kasdien, iki vyresniųjų klasių mokinių psichosocialinių veiksnių. Visų šių principų taikymas leis mokiniams suvokti kalbos pagrindus ir jaustis patogiai pamokų metu.

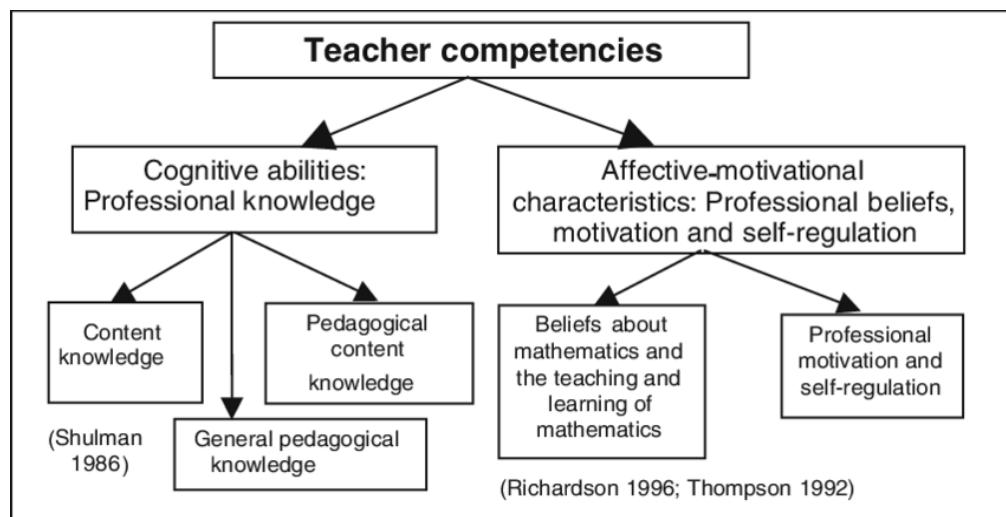
Yra įvairių veiksnių, į kuriuos reikia atsižvelgti mokant ir mokantis naujos kalbos. Visi šie veiksniai kartu yra raktas į sėkmingą vyresnio amžiaus mokinių kalbos mokymą. Norint visapusiškai suprasti šiuos veiksnius, jie bus išvardinti ir paaiškinti toliau, remiantis šia tema atliktais tyrimais. Žinoma, yra daug skirtingų kalbos mokymo būdų, o kai kuriems žmonėms šie veiksniai gali būti netinkamas mokymo ir mokymosi metodas, tačiau, remiantis tyrimais, tai yra keletas dalykų, kurie padės suaugusiesiems išmokti naujos kalbos.

Mokytojų kompetencijos

1. Kalbėdami garsiai ir aiškiai, užtikrinsite, kad vyresni mokiniai girdėtų dėstomą medžiagą. Atkreipkite dėmesį jog garsesnis kalbėjimas neturėtų virsti šaukimu ant mokinių, nes tai gali sukelti nejaukią atmosferą klasėje. Tai ypač svarbu, nes suaugusieji turėtų aiškiai girdėti ir suprasti kalbos turinį bei tarimą. Jiems gali būti sunku akimirksniu suvokti kalbos tarimą, tačiau tai padės jiems jau išspręsti sritis, dėl kurių jie nėra tikri.

2. Naudoti didelius šriftus visoje mokymui skirtoje medžiagoje, taip mokymas gali būti labiau įtraukiantis tiems, kurie turi regėjimo problemų. Tai, žinoma, negalioja VISIEMS suaugusiems mokiniams. Ne visi jie kenčia nuo regėjimo problemų, tačiau tai užtikrins, kad visais mokiniams būtų pasirūpinta, jei spaudinys bus didesniu šriftu.
3. Planuokite darbą ir įsitikinkite, kad mokiniai pilnai supranta ir gali atlikti darbą, kaip parodyta. Kai darbas planuojamas taip, kad net apgalvojamas žodžių tarimas, mokiniai gali tiksliai matyti, kaip mokytojas norėtų, kad tam tikra užduotis būtų parašyta ar pasakyta. Be darbo planavimo - modeliavimo negalima tikėtis, kad mokiniai atliks darbą tobulai, jei jiems nebuvo išsamiai parodyta, kaip atlikti savo užduotis.
4. Mokytojai turi išsiugdyti įprotį reguliariai pakartoti leksines ir gramatikos konstrukcijas, taip pat tikrinti sąvokas. Taip yra todėl, kad žmonėms bręstant idėjų išlaikymas yra daug silpnesnis ir tai, kas išmokta per vieną pamoką, vėliau gali būti pamiršta arba paslėpta pasyviose mokinio žiniuose. Aktyvus naujos medžiagos išlaikymas – yra labai naudingas vyresniems mokiniams.

Paveikslas 2.1. Mokytojų kompetencijos (anglų kalba)

Mokytojų vaidmuo

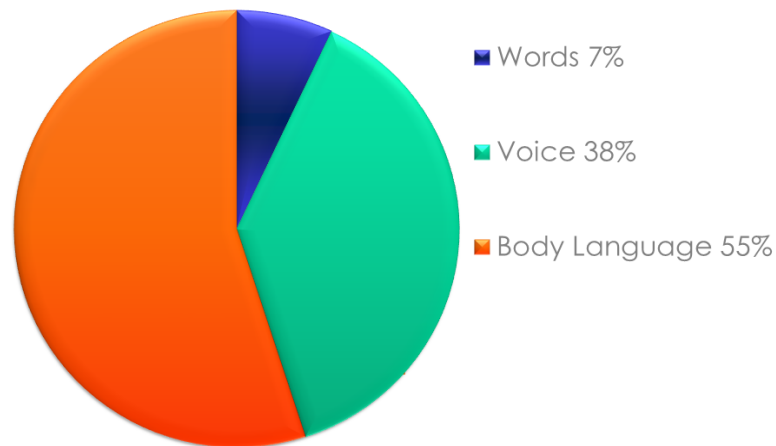
1. Organizuoti susitikimus su kitais mokytojais aptarti įvairius metodus ir strategijas, kurias reikia įgyvendinti klasėje. Susitikę su kitais mokytojais jie gali aptarti, kokios strategijos, jų nuomone, yra naudingos ir ką gali padaryti, kad padėtų vieni kitiems. Taip būtų galima paskirstyti ir darbus – kai vienas mokytojas planuoja vieną, o kitas – kitą veiklą. Tai padėtų užtikrinti, kad kiekvienos veiklos kokybė būtų tobulesnė.
2. Mokydami stenkitės padėti suprasti skirtingas kultūras, kad įsitikintumėte, jog galite tinkamai užmegzti ryšį su savo mokiniais – čia labai svarbus terminas „kultūrinis tiltas“, nes jis vartojamas apibūdinti mokytoją, kuris techniškai yra jų „tiltas“ tarp dviejų kultūrų ir gali padėti mokiniams suprasti skirtingų kultūrų skirtumus ir panašumus. Tokiu atveju mokytojas turi gerai išmanyti kultūras ir užtikrinti, kad mokiniai suprastų, kas yra kultūra. Su maistu, drabužiais ir gyvenimo būdu susijusi veikla būtų įdomi ir susijusi su kultūra. Kultūriniai skirtumai taip pat egzistuoja tarp tos pačios šalies, bet skirtingo amžiaus žmonių. Senjorų mokymas gali apimti 25 m. mokytoją ir 70 m. studentą. Čia neabejotinai yra „kultūrinių“ skirtumų.
3. Skirkite tinkamus namų darbus, kurie būtų susiję su mokiniais ir jie galėtų praktikuotis su aplinkiniais bendraamžiais – tai apima temas, apie kurias jie dažniausiai kalba savo kalba. Jei užduotys yra parinktos pagal jų pomėgius, hobių, kurie juos domina, labiau tikėtina, kad jie liks įsitraukę ir mėgausis mokymusi.
4. Sukurkite individualizuotus planus mokiniams, kad užtikrintumėte, jog jie visi gautų tinkamą pagalbą. Šie individualūs planai gali atrodyti kaip papildomas darbas, tačiau mokytojui svarbu pažinti savo mokinius ir užtikrinti, kad jie visi gautų jiems tinkamą pagalbą. Kai kurie mokiniai gali mokytis puikiai, o kai kuriems gali būti sunku, todėl svarbu, kad užduotys būtų pritaikytos pagal galimybes ir poreikius, kad visi mokiniai atkakliai įsitrauktų į darbą.
5. Užtikrinkite, kad būtų mokoma sklandaus tarimo ir kad mokiniai pilnai jį suprastų. Tarimo mokymas yra svarbus nuo kurso pradžios, nes jie turės laiko jį tobulinti, tačiau tai turi būti žinoma nuo pat pradžių, kad būtų užtikrinta, jog jie iš tikrųjų turėtų laiko užduoti klausimams ir tobulinti savo tarimą.

Ryšio kūrimas

1. Mokyti mokinių vardų ir pažinti vieni kitus mokantis kalbų. Tai gali atrodyti labai paprastas dalykas, bet sužinojus jų vardus ir galbūt vieną iš jų pomėgių matyti, kad mokytojas iš tikrųjų rūpinasi savo klasės mokiniais, todėl daug lengviau pradėti su jais pokalbius ir kalbėti apie save.
2. Naudokite grupinę veiklą, kad mokiniai dirbtų kartu ir pažintų vieni kitus. Taip mokiniai gali pasakyti vienas kitam ar jų tarimas bei vartojami terminai yra teisingi.
3. Suasmeninkite pamokas asmenims, užtikrindami, kad turinys atitiktų tai, ką mokiniai supranta ir kokias temas jie turi mokytis toliau. Tai taip pat taikoma pirmiau minėtiems namų darbams.
4. Suteikite pamokai asmeniškumo – pasirūpinkite, kad mokiniai sužinotų, kas esate kaip mokytojas ir asmuo. Svarbu, kad mokiniai žinotų, kas yra mokytojas kaip žmogus, kad galėtų užmegzti pokalbius ir nesijaustų tokie įbauginami.
5. Sužinokite mokinių pomėgius ir mokykitės apie pomėgius, kad padidintumėte įsitraukimą.
6. Pirmą kartą susitikę su studentais galite taikyti psichologinius vokalo ir kūno kalbos (veidrodinio elgesio) imitacijos principus. Veidrodinis elgesys yra menas kopijuoti kieno nors kūno kalbą, kvėpavimą ir veido gestus, siekiant su jais susitapatinti. Tyrimai rodo, kad geri draugai iš prigimties rodo labai panašius gestus. Atspindėdami kito žmogaus kūno kalbą, jūs siunčiate sąžmonės signalus: „Mes esame tokie patys“. Ekspertai teigia, kad jei žmogus pakeičia laikyseną, prieš kopijuodami turėtumėte palaukti bent 2 sekundes. Vokalo imitacija yra ta pati idėja, tačiau ji taikoma klausos raiškai – kalbos greičiui, intonacijai ir tonui.

Paveikslas 2.2. Pagrindiniai ryšio kūrimo aspektai (anglų kalba)

Šaltinis: naturallyloyal.com <https://bit.ly/2Z3FKpO> (žiūrėta 18/10/2021)

Draugiškos, saugios aplinkos kūrimas

1. Bendruomenės kūrimas viso kurso metu – užtikrinti, kad būtų naudojamos veiklos ir strategijos, leidžiančios besimokantiesiems išreikšti savo mintis ir idėjas. Tai reikš, kad kiekvienas mokinys klasėje jaučiasi patogiai ir gali visapusiškai išreikšti save. Jei mokinys nesijaučia gerai, jam bus sunkiau išmokti pateiktą medžiagą.
2. Pripažinkite - kai ko nors nežinote. Kartais mokytojams taip pat teks dar kartą patikrinti savo žinias, tačiau yra gerai parodyti “nevisažiniškumą” besimokantiesiems, juk jie kalba iš patirties. Tai taip pat parodys jiems, kad net tie, kuriems anglų kalba yra gimtoji, nežino visų dalykų, kuriuos reikia žinoti apie savo kalbą. Nesistengimas parodyti, kad mokytojas viską žino, o yra tik besimokantis lygiai taip pat, kaip ir mokinys. Tai ypač svarbu vyresnio amžiaus mokiniams, nes jie dažnai gali pastebėti apgaulę.
3. Modelių rašymas ir skaitymas mokiniams, kad jie visada tiksliai žinotų, ko iš jų tikimasi ir kaip mokytojas nori, kad tai būtų pateikta ar pasakyta.
4. Būkite kantrūs su mokiniiais, nes jiems gali būti sunku ar gėda kalbėti garsiai arba jie gali bijoti pateikti neteisingą atsakymą. Kantrybė leis mokiniui pačiam rasti atsakymą,

---

turėdamas šiek tiek laiko pagalvoti, senjoras jausis mažiau spaudžiamas, nei nuolat pertraukiamas.

5. Naudokite akių kontaktą, veido išraiškas, artumą ir humorą kaip neverbalinio pagyrimo formą, tačiau įsitikinkite, kad humoras yra tinkamas, nes humoras įvairiose kultūrose ir kalbomis labai skiriasi ir kartais gali pasirodyti nemandagus, jei mokinys nesupranta tam tikro humoro.

Mokytojo pasirengimas

1. Laikykitės trijų "P" – planuokite, paruoškite, praktikuokite. Iš anksto parašykite pamokų planus, kad jei mokytojas nukryptų nuo kurso, jis galėtų greitai grįžti į teisingą kelią, peržiūrėdamas tvarkaraštį. Paskutinis P – praktika – yra būtinas mokant kalbos, nes mokytojas jau bus paruošęs pamoką, o praktikuotis reiškia, praveisti pamoką taip, lyg mokiniai būtų šalia ir galvoti kokius klausimus jie galėtų užduoti.
2. Treniruokitės prieš pamokas greitai per skaitydami tekstą, kad medžiaga būtų šviežia jūsų mintyse. Tai susiję su ankstesniu trijų "P" punktu, ypač praktika.
3. Mokymosi tikslai turi būti realūs, bet ambicingi. Nėra prasmės mokymosi tikslus kelti tiek, ko niekada nepavyks pasiekti. Tai reikš, kad mokiniai jausis įbauginti, nemotyvuoti, nes negali pasiekti savo tikslo ir jiems apskritai nesiseka. Svarbu, kad tikslai būtų realistiški, kad mokiniai neatsisakytų pamokų.
4. Motyvacija yra raktas į sėkmę. Motyvuokite mokinius, kad užtikrintumėte puikų supratimą ir geresnę mokymosi kokybę. Geriausia motyvacija yra teigiami atsiliepimai. Jei mokiniai supras, kad jiems sekasi gerai, jie bus motyvuoti toliau stengtis ir mesti sau iššūkius.

Reikalavimai/rekomendacijos kvalifikacijai

1. Kursai, kurie suteikia pripažintas kvalifikacijas visame pasaulyje, yra geriausi tokiam darbui. Šie kursai apima (bet neapsiriboja): TEFL (mokykite anglų kalbą kaip užsienio kalbą) ir CELTA (Kembridžo universitetas). CELTA yra originalus TESOL / TEFL sertifikato kursas, kuris gyvuoja jau 40 metų.

2. Taip pat yra daug kitų kursų įvairiose institucijose. Pavyzdžiui, kolegijose ir universitetuose yra kursų, skirtų visų lygių besimokantiems, ir internetinių kursų, kurie taip pat suteiks reikiamą kvalifikaciją.
3. Šiuose kursuose skatinamos kompetencijos yra šiuolaikinės metodikos supratimas, išsamus gramatikos ir fonologijos išmanymas, diferencijavimas, išteklių panaudojimas, taisyso būdai ir mikro įgūdžiai, tokie kaip darbas prie lentos ir su technologijos.
4. Taip pat rekomenduojama, o kai kuriose šalyse – būtina turėti tam tikrus saugos mokymus, kad žinotumėte, kaip išlaikyti saugią aplinką ir kokių priemonių imtis skubios medicinos pagalbos atveju.

Mokytojo įgūdžiai – minkštieji įgūdžiai

1. Minkštųjų įgūdžių pavyzdžiai yra viešasis kalbėjimas, lyderystė, konfliktų valdymas, tarpasmeniniai įgūdžiai, bendravimo įgūdžiai, streso valdymas, laiko valdymas ir sprendimų priėmimas. Norint pateikti konkretų pavyzdį, verta pagalvoti, kokio tipo konfliktai gali kilti klasėje. Tai gali būti iš esmės priešingi požiūriai į religiją, politiką ar moralę. Čia svarbu, kad mokytojas išliktų nešališkas (nepaisant jo asmeninės nuomonės). Kiti pavyzdžiai būtų įgūdis diplomatiškai sustabdyti studentus nuo dominavimo diskusijose, nukreipti pokalbį taip, kad jie įtrauktų visus. Taip pat tikriausiai žmogaus prigimtis yra turėti mėgstamus mokinius, tačiau mokytojo būdas, kūno kalba ir elgesys su mokiniais turėtų būti maksimaliai įtraukiantys visus.
2. Visus šiuos įgūdžius svarbu turėti mokytojui, nes jie yra aktualūs ir mokiniams už klasės ribų. Šie įgūdžiai taip pat turi pritaikomumo aspektą, o tai reiškia, kad mokytojui turi būti prisitaikantys, kad galėtų išmokyti klasėje reikalingų minkštųjų įgūdžių. Pavyzdžiui, konfliktų valdymas – mokytojas turi prisitaikyti prie situacijos, kad galėtų išsklaidyti bet kokią konfliktą. Šioje diagramoje parodyta kaip minkštieji įgūdžiai dera su bendromis mokytojo kompetencijomis.

Paveikslas 2.3. Bendrosios mokytojo kompetencijos

Žinios	Kietieji įgūdžiai	Minkštieji įgūdžiai
• Metodika • Gramatika • Leksika • Fonologija • Mokymosi stiliai • Mokymo terminologija • Teoriniai pagrindai mokant klausymo, skaitymo, kalbėjimo ir rašymo • Gebėjimas supaprastinti žinias į lengviau suprantamas dalis.	• Instrukcijų davimas / instrukcijų tikrinimas • Koncepcijos tikrinimas • Klaidų taisymas • Klasės valdymas • Elgesio valdymas • Pamokos planavimas • Technologijų naudojimas • Tyrimų įgūdžiai • Tinkamai naudoti išteklius • Mokinių stebėjimas	• Ryšio kūrimas • Motyvacijos kūrimas • Buvimas • Empatija mokiniams / jų pasaulėžiūros supratimas (įskaitant kultūrinius skirtumus) • Kietųjų įgūdžių panaudojimas tinkamu laiku ir tinkamu būdu • Kūno kalba • Savęs įsivertinimas • Noras tobulėti profesinėje srityje

PATARIMAI MOKYTOJAMS ¹

1. Žinokite apie fizinę klasės aplinką ir kaip ją galima optimizuoti, kad pagerintumėte savo mokinių mokymosi patirtį. Atsižvelkite į jų poreikius. Kiti mokiniai gali turėti regos ar klausos sutrikimų, todėl patartina atsižvelgti į jų individualius poreikius ir atitinkamai pasodinti juos arčiau klasės priekio, kad jie galėtų matyti lentą ir aiškiai girdėti mokytoją.
2. Stenkitės neišgąsdinti savo mokinių technologijomis. Nors daugelis mokinių mokės naudotis technologijomis ir tokia įranga kaip elektroniniai žodynai ir mobilieji telefonai, kitiems per didelis technologijų naudojimas klasėje gali trukdyti mokytis. Kur įmanoma, pamokas palikite paprastas ir įsitikinkite, jog yra alternatyva technologijomis

¹ <https://www.barefootteflteacher.com/blog/perfect-tefl-teacher>

-
- grindžiamoms pamokos dalims. Daugelyje vadovėlių yra internetinių tyrimų grupių projektų, skirtų klasėms bendrauti naudojant įrangą – vyresniems mokiniams gali būti patartina pateikti knygas ar spaudinius kaip alternatyvą.
3. Planuodami pamokas atkreipkite dėmesį į laiką. Suteikite savo planui lankstumo, kad būtų galima atlikti bet kokią veiklą, kuri gali užtrukti ilgiau, nes įtraukiami vyresni mokiniai. Reikėtų atsižvelgti į vėlavimą, kurį sukelia technologijos arba bet koks pamokos turinio aspektas, kuriam gali prireikti daugiau dėmesio, paaiškinimo ar praktikos. Apskritai būkite pasirengę tam, kad jūsų pamoka gali vykti lėtesniu tempu, nei esate įpratę su jaunesniais mokiniais.
  4. Individo diskriminacija ir stereotipai dėl amžiaus (*angl. ageism*), tai gali būti žmogaus teisių pažeidimas. Nors klasėje gali prireikti nuolaidžiau mokiniams, atsižvelgiant į jų su amžiumi susijusius poreikius, svarbu jų neišskirti. Nemanykite, kad vyresni mokiniai nieko nesugeba, bet būkite pasirengę prisitaikyti naudodami šiose gairėse aprašytus metodus. Būtinai elkitės su vyresniais mokiniais oriai ir sąžiningai ir užtikrinkite, kad jie jaustųsi įtraukti ir su jais būtų elgiamasi kaip su bet kuriuo kitu mokiniu.
  5. Žinokite apie jautrumą, kuris gali atsirasti vyresniems mokiniams dėl religinio, politinio, kultūrinio ar socialinio ir ekonominio pobūdžio istorinių įvykių, kurie galėjo įvykti per jų gyvenimą. Kai kurios pamokos ar pokalbio temos gali būti jautrios, todėl verta pagalvoti, kokią įtaką ši tema gali turėti jų savijautai. Diskomforto ar nerimo sukėlimas mokiniams gali būti didelė kliūtis jų mokymosi patirčiai.

3. Studentų vertinimas ir grįžtamasis ryšys

Vertinimas yra esminis mokymosi elementas, nes padeda mokiniams įgyti žinių ir mokytis. Vertinimas gali būti sudėtingas, atsižvelgiant į vyresnio amžiaus besimokančius ir seniai mokslus baigusius suaugusiuosius. Reikėtų turėti omeny, kad vyresnio amžiaus mokiniai gali tutėti neigiamas patirti iš to to laiko, kai lankė mokyklą ar universitetą. Be to, niekas nemėgsta būti vertinamas, nes tai reiškia lyginamą su kitais studentais ar etalonais. Kita vertus, mokymasis be vertinimo ir grįžtamojo ryšio negali būti sėkmingas. Visi mokiniai turėtų matyti, kaip jiems sekasi klasėje, nes tai suteikia jiems galimybę nustatyti, ar supranta medžiagą. Vertinimas gali būti priemonė, daranti įtaką mokymosi procesui, padedanti motyvuoti ir įtraukti mokinius.

Studentų vertinimas

Kaip kalbų mokytojai gali panaudoti vertinimą suaugusiųjų ir vyresnio amžiaus žmonių kalbų mokymuisi? Mokytojai gali naudoti įvairius vertinimo būdus, pavyzdžiui:

- **Išankstinis arba diagnostinis vertinimas** siekia įvertinti mokinių įgūdžius ir kompetencijas prieš pradedant mokymo procesą. Mokytojas renka duomenis ir, remdamasis tais duomenimis, sukuria mokymo procesą. Dirbant su suaugusiais besimokančiais ir senjorams, gali būti naudinga pradėti nuo išankstinio kalbinių kompetencijų vertinimo (praktikos testo). Šioje besimokančiųjų grupėje gali būti sunkiau nei jaunesniems, nes suaugusieji ir senjorai dažnai turi žemesnį savęs vertinimą ir savimonę ir pareiškia, kad visiškai nemoka kalbos.
- **Formuojamasis vertinimas** – jo tikslas yra teikti grįžtamąjį ryšį, pagrįstą mokinių mokymusi. Mokytojas stebi mokymąsi. Suaugusiesiems gali prireikti reguliaraus vertinimo ir grįžtamojo ryšio iš jų mokymosi stebėjimo.
- **Apibendrinamasis vertinimas** – ilgalaikės naudos vertinimas, mokinių išmuktų žinių, įgūdžių ir nuostatų patikrinimas. Studentams ir mokytojams gali tekti baigti mokymosi procesą arba semestrą baigiamuoju egzaminu. Kai kurie mokiniai nesijaučia patogiai, lyginami su kitais, todėl vertinimai gali būti pristatyti siunčiant

individualius el. laiškus arba atliekant įsivertinimą pagal mokytojo duotą raktą. Tai gali būti labai svarbu besimokančiųjų grupei.

Taip pat galima išskirti tris kitus vertinimus, tačiau mokytojas turėtų būti labai atsargus naudojant juos su besimokančiais suaugusiais.

- **Patvirtinantis vertinimas** – plati apibendrinamojo vertinimo forma, kurios tikslas – išsiaiškinti, ar instrukcija po tam tikro laiko vis dar sėkminga.
- **Vertinimas pagal normą** – tai lyginamasis vertinimas, kai mokytojas lygina mokinių rezultatus su normatyvų vidurkiu arba su regiono, mokyklos, šalies pažymių vidurkiu.
- **Vertinimas pagal kriterijų** – įvertina mokinio pasiekimus pagal fiksuotą iš anksto nustatytų kriterijų ar mokymosi standartų rinkinį. Ji tikrina, ką mokiniai turėtų žinoti ir mokėti tam tikru savo mokymosi etapu.
- **Ipsatyvinis vertinimas**, kuriuo įvertinami mokinio rezultatai, palyginus su ankstesniais to mokinio pasiekimais. Tai būdas padidinti mokinio pasitikėjimą savimi, kuris pagerina savo rezultatus lyginant su ankstesniais rezultatais.²

Taip pat galima išskirti du vertinimo tipus:

Mokymosi vertinimai – tai žinių patikrinimas vieneto/semestro pabaigoje ir mokinio supratimo įvertinimas, lyginant jo pasiekimus su klasės, rajono ar šalies etalonu ar standartu.³

²<https://www.onlineassessmenttool.com/knowledge-center/assessment-knowledge-center/what-are-the-types-of-assessment/item10637>

³ 1 Eberly Center for Teaching Excellence & Educational Innovation at Carnegie Mellon University. "What is the difference between formative and summative assessment?" Accessed May 3, 2017. <https://www.cmu.edu/teaching/assessment/basics/formative-summative.html>.

Mokymuisi skirti vertinimai – tai procesas, kurio metu mokiniai labiau įsitraukia į mokymosi procesą ir sukuria grįžtamąjį ryšį, kad pagerintų mokinių rezultatus. Mokymosi vertinimas yra tada, kai mokiniai aktyviau mokosi, pradeda mąstyti kaip mokytojas ir pradeda planuoti savo studijas.

Grįžtamasis ryšys yra neatsiejama mokymosi vertinimo dalis. Galimi įvairūs grįžtamojo ryšio tipai ir įvairūs grįžtamojo ryšio šaltiniai, pvz., mokytojų atsiliepimai ir kolegų atsiliepimai. Mokymosi vertinimai gerina besimokančiųjų rezultatus, didina pasitikėjimą ir savarankiškumą. Taip pat padeda sukurti palaikančią ir bendradarbiaujančią klasę. Tokioje aplinkoje visi, įskaitant mokytoją, turėtų išbandyti naujus dalykus, nesijaudindami, kad gali nepavykti.⁴

Įsivertinimas

Įsivertinimas yra veiksminga mokymosi strategija, ypač senjorams ir suaugusiems, tačiau kartais gali atrodyti, kad jį sunku įgyvendinti, nes jie nėra įpratę prie savęs vertinimo. Pirmiausia jie turėtų išmokti įsivertinti, nes tai suteikia jiems jausmą, kad nėra vertinami, nelyginami, o tai yra priemonė, kuri palengvina mokymosi refleksijos procesą.

Tiek mokytojas, tiek besimokantysis turi naudoti iš savęs vertinimo. Tai procesas, kurio metu studentai vertina savo mokymąsi, darbą ir mokymosi procesus, reflektuoja tai, o procesas reikalauja, kad mokiniai stebėtų savo darbą. Įsivertinimas yra mokymosi vertinimo dalis, didina studentų motyvaciją ir įsitraukimą, padeda jiems įgyti savarankiško mokymosi gebėjimus ir įgalina bei gerina bendravimo įgūdžius.

Europos kalbų aplankas (European Language Portfolio) – tai įrankis, leidžiantis įrašyti ir apmąstyti mokinių kalbų mokymosi ir kultūrinę patirtį. Naudodamas šį įrankį besimokantysis gali pateikti savo įgytų kalbos ir kultūrinių įgūdžių savęs vertinimą, kuris motyvuos mokinį tobulinti savo pasiekimus. Jį mokytojas gali naudoti kurso pradžioje ir pabaigoje, norėdamas parodyti pažangą. Tai taip pat turėtų būti nuoroda į Bendruosius Europos kalbų metmenis. Visą ELP sudaro šios dalys:

- Kalbos pasas
- Kalbos biografija

---

⁴ <https://cambridge-community.org.uk/professional-development/gswafl/index.html>

- Dokumentacija

Daugiau informacijos ir šablonų galite rasti Europos Komisijos svetainėje:

<https://www.coe.int/en/web/portfolio/templates-of-the-3-parts-of-a-pel>

Galiu/negaliu veikla – tai veikla, padedanti studentams apmąstyti, ką jie gali savo kalbos mokymosi srityje ir ko negali ir dar turi išmokti. Užsiėmimą kalbų mokytojas gali naudoti kiekvieno mėnesio pradžioje ir kaip įrankį palyginti mokinių rezultatus su praėjusiais mėnesiais. Kad padėtų mokiniams atlikti šį vertinimą, mokytojas turėtų parengti kalbos sunkumų sąrašą ir dalykų bei gramatikos, kurios buvo dėstomos kartu su mokiniais, sąrašą.

Studentų palaikymas

Mokytojai gali padėti mokiniams, ypač senjorams, pasiekti mokymosi tikslus, taikydami įvairius elgesio būdus, metodus ir strategijas. Labai svarbu turėti didelių lūkesčių iš visų mokinių ir parodyti jiems, kad jūs, kaip mokytojas, tikėtės, kad jiems pasiseks. Mokytojas turi sugebėti sukurti socialinę besimokančiųjų grupę, kuri jaustų bendrą tikslą – mokytis kalbos. Dirbant su senjorais ir suaugusiais, pastangos pagirti mokinius yra žingsnis mokymosi link, ypač tiems, kuriems nesiseka ar sekasi prasčiau. Jautrumas yra pagrindinis elementas mokant senjorus ir suaugusius ir giriant net mažus žingsnelius mokantis kalbos, skatinant kalbėti ir užduoti klausimus, jei nesupranta.⁵

Suaugusiųjų ir vyresnio amžiaus besimokančiųjų gyrimas yra galinga priemonė. Jiems to reikia, kad pasisektų ir kad jie tikėtų, kad jiems pasiseks ir atsispyrėtų sunkumų ir nesėkmių akivaizdoje. Žemiau rasite sąrašą, ką daryti ir ko nevertėtų daryti giriant mokinius, paimtą iš straipsnio „Pagyrų naudojimas siekiant pagerinti mokinių atsparumą ir mokymosi rezultatus“.

Ką daryti:

⁵ HOW TEACHERS CAN HELP ALL STUDENTS SUCCEED BY MATTHEW LYNCH MAY 27, 2019
<https://www.theedadvocate.org/how-teachers-can-help-all-students-succeed/>

-
- Pastebėkite geras mokinių pastangas ir strategijas bei pagirkite juos.
  - Būkite konkretūs dėl giriamo elgesio ir sustiprinkite šį elgesį savo atsiliepimais.
  - Naudokite pagyrimą, kad susietumėte užduoties rezultatus su mokinių pastangomis.
  - Aiškiai ir išsamiai pakalbėkite apie strategijas, kurias naudojo studentas. Pakomentuokite, kurios strategijos buvo naudingos, o kurios ne.
  - Paprašykite mokinio paaiškinti jums savo darbą.

Ko nedaryti:

- Negirkite už nereikšmingus pasiekimus ar silpnas pastangas.
- Neišpūskite pagyrimų, ypač žemos savigarbos mokiniams.
- Neleiskite mokiniui gėdytis dėl mokymosi sunkumų. Verčiau vertinkite kiekvieną iššūkį kaip galimybę mokytis.
- Niekada nesakyk: „Tu toks protingas“. atsakydamas į gerą darbą. Verčiau pagirkite mokinio atliktą darbą (pvz., „Jūsų argumentas labai aiškus“ arba „Jūsų namų darbai labai tikslūs“).
- Neguoskite mokinių po nesėkmės sakydami, kad ne visi gali būti geri viskam.⁶

Atsiliepimai ir paskatos

Dirbant su senjorais, mokytojui kartais gali būti sunku pateikti grįžtamąjį ryšį. Pasirodo, sunku spręsti suaugusių mokinių bei jų mokymosi ir studijų problemas. Be to, besimokantieji dažnai nenori komentuoti kolegų darbus, nes mano, kad tai įžeis jausmus ir kiti gali supykti. Tai gali turėti neigiamų pasekmių, tokių kaip padidėjęs grįžtamojo ryšio, žinių trūkumas, neefektyvus mokymosi ir mokymo procesas bei įtampa tarp visų grupių.

---

⁶ Helping students 'bounce back' in the face of difficulties by Carol Dwyer, PhD, Educational Testing Service Carol Dweck, PhD, Stanford University with Heather Carlson-Jaquez, MM, Virginia Commonwealth University <https://www.apa.org/education/k12/using-praise>

Taip pat galime pažvelgti į kitus grįžtamojo ryšio teikimo būdus, pvz., grįžtamąjį ryšį arba gryną požiūrį.

Pateikdami grįžtamąjį ryšį, susitelkite į praeitį, į tai, kas jau įvyko ir ko negalima pakeisti. Kai gauname grįžtamąjį ryšį, dažnai jaučiamės asmeniškai užpulti, todėl imamės gynybos. Net jei savo atsiliepimą pradėtumėte nuo kažko teigiamo, tikėtina, kad jį gavęs asmuo pagalvos: "Ai, aš jau žinau, kas čia vyksta. Pirmiausia gausiu teigiamą žinutę. Tada išgirsiu, dėl ko aš čia iš tikrųjų".

Kai teikiate paskatas, susikoncentruojate į ateitį, į tai, ką galite sukurti ir dar turėti įtakos. Kai gaunate grįžtamąjį ryšį, nesijaučiate puolami, nes nukreipimo tikslas yra pasiūlyti pagalbą, pabrėžti teigiamą elgesį ir skatinti kūrybiškumą. Toks požiūris įkvepia, suteikia vilties ir naujos energijos, todėl įsitraukimas didėja. Žmonių mokymas to, kas teisinga, užuot įrodinėjus, ką jie daro neteisingai, turi produktyvesnį ir energingesnį poveikį. Padidėjęs atsparumas yra rezultatas.

Pažangos grįžtamasis ryšys (arba paskata) vadovaujasi trimis paprastais principais:

1 principas: nuo – iki +. Grįžtamasis ryšys yra teigiamas ir orientuotas į tikslą, o tai gali padėti suaugusiųjų kalbų mokytojui mokymo procese, kurį reikia reguliariai kartoti ir taisyti. Perduodamose neigiamose frazėse, tokiose kaip trūkstamo "s" pataisymas vienaskaitos trečiajame asmenyje, visada pirmiausia paverčiamos teigiamais tikslais, prieš juos perduodant. Kadangi teigiamai suformuluoti tikslai sukelia konstruktyvias reakcijas ir bendradarbiavimą, o neigiamos formuluotės sukelia gynybinį arba neigiamą atsaką. Su paskatomis naudokite tik teigiamas frazes. Pavyzdžiui, galite pasakyti: „Norėčiau, kad per mūsų pamokas visi aktyviai dalyvautų diskusijoje, o ne „Pastebėjau, kad tu nedalyvauji“. „Norėčiau, kad visi pridėtumėte s veiksmažodžių 3-uoju asmeniu pabaigoje“, o ne „Jūs nepridedate s 3-iojo asmens pabaigoje“.

2 principas: nuo orientuoto į asmenį prie kontekstinio elgesio. Paskatos orientuojasi į elgesį, kuris būtų aktualus konkrečiame kontekste, o ne į asmenybės bruožus (nei neigiamus, nei teigiamus). Kai sutelkiame dėmesį į tam tikrą norimą elgesį konkrečioje situacijoje, mes kreipiame dėmesį į savo ir kitų augimo mąstymą. Augimo mąstymas – tai įsitikinimas, kad kiekvienas – nesvarbu, kas ir kur jis bebūtų, o tai gali būti labai svarbu vyresnio amžiaus mokiniams – gali mokytis ir tobulėti.

Todėl, kaip kalbų mokytojas, turėtumėte ugdyti suaugusiųjų mokinių mąstyseną. Turėtumėte galvoti: „ką aš galiu padaryti, kad mano mokiniai būtų labiau pažangūs ir sėkmingesni“, o ne „jie tiesiog nėra motyvuoti“. Pastarasis teiginys yra „fiksuito mąstymo“, kuris mato dalykus kaip nepakeičiamus, tiesiog yra kaip yra. Paskatinimas yra priemonė įkvėpti mokytis ir augti, skatinti motyvaciją, energiją ir atsparumą. Taigi augimo mąstysenos kultūra užtikrina geresnius rezultatus, geresnį bendradarbiavimą ir didesnę pasitenkinimą mokymusi. Taigi, grįžtamasis ryšys neapima jokių į asmenį orientuotų komplimentų ar kritikos, o sutelkiamas į elgesį, kuris gerai veikia konkrečioje situacijoje.

3 principas: nuo pareiškimo iki klausimo. Grįžtamasis bendravimo stilius naudoja pozityvius, kviečiančius, į ateitį ir tikslą orientuotus klausimus. Ir tai motyvuoja; teisingi klausimai veda prie teisingo elgesio. Pavyzdžiui:

Vienas iš jūsų suaugusių mokinių dažnai pamiršta savo namų darbus ir norite su juo apie tai pasikalbėti. Atsiliepimo frazė būtų tokia: „Pastebėjau, kad neatlieki namų darbų ir dėl to man gana pikta“. Mokinys greitai apsigins ir pasakys: „Ne visada pamirštu atlikti namų darbus ir ne visada gaunu reikiamą informaciją“. Pasiteisinusi grįžtamoji frazė yra tokia: „Ar galėtumėte kitą kartą atlikti namų darbus ir pabandyti skirti tam po pusvalandį kiekvieną savaitę, kad galėčiau jus informuoti apie jūsų pažangą prieš pereinant į kitą skyrių?“.

Ši frazė yra teigiama, sutelkia dėmesį į tobulėjimą, užduoda klausimą ir paaiškina, kodėl užduodate šį klausimą.⁷ Naudokite **PURE** (angl. gryną) metodą, kad pateiktumėte konstruktyvų kolegų atsiliepimą:⁸

- **Positive - Teigiama:** pirmiausia pabrėžkite pateikimo stipriąsias puses – kas buvo padaryta gerai? Iš karto pateikite „linksmų komentarų“ ir būkite dėmesingi bei konstruktyvūs
- **Unique - Unikalus:** tada pakomentuokite įdomius ir unikalius pateikimo aspektus – kas jums buvo įdomu?
- **Revision - Pasitikrinimas:** trečia, būkite „kritiškas draugas“ – kokių pasiūlymų turite tobulinti ar peržiūrėti. Tikslas yra ne tiek „pasižymėti“, kiek bendrauti ir pasiūlyti.
- **Education - Išsilavinimas:** Užbaikite apmąstydami, ko išmokote ir kaip gavote išsilavinimą iš pateikimo kaip atsiliepimų teikėjo.

⁷ Erasmus+ project SME tools to prevent Burnout <https://www.notoburnout.com/>

⁸ <https://www.coursera.org/learn/creativity-innovation/peer/Z3IYZ/excellence-measuring-your-creative-output> Dr. Kathryn W. Jablow, Dr. Darrell Velegol, Dr. Jack V. Matson, Dr. Armend Tahirsylaj,

---

4. Studentų motyvacija ir įsitraukimas

Kaip matėme ankstesniuose skyriuose, vyresnio amžiaus besimokantieji yra specifinė grupė, kurios mokymosi ypatumai yra svarbūs. Nesvarbu, ar tai būtų tiesioginis, internetinis ar mišrus mokymasis, vyresnio amžiaus besimokančiųjų motyvacija skiriasi nuo jaunesnių.

Todėl šiame skyriuje pagrindinis dėmesys bus skiriamas įvairiems vyresnio amžiaus besimokančiųjų motyvavimo ir įtraukimo į mokymosi procesą būdams.

Senjorų dalyvavimo neformalioje veikloje apžvalga

Eurostato atlikta suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi procese apklausa parodė rezultatus, gautus iš 25–64 metų amžiaus suaugusiųjų, dalyvavusių neformaliajame švietime ir mokyme, matavimų. Rezultatai parodė, kad 2013–2019 m. dalyvavimo lygis išaugo 0,6 % (2019 m. – 11,3%). 2020 metais 25–64 metų amžiaus asmenų, besimokančių ir mokymuose per paskutines keturias savaites, dalis sumažėjo 1,6 procento, palyginti su 2019 metais – dalis sumažėjimo gali būti susiję su COVID-19 pandemija, t.y. mokymo veiklų atšaukimu.

Kita informacija apie švietimą ir mokymą, pateikta iš Suaugusiųjų švietimo tyrimo (AES), rodo suaugusiųjų, dalyvavusių mokymosi veikloje, procentą per ataskaitinį 12 mėnesių laikotarpį. Naujausi 2016 m. liepos ir 2017 m. kovo mėn. rezultatai parodė, kad ES 43,7 % 25–64 metų amžiaus žmonių dalyvavo švietime ir mokyme, kur dauguma pasirinko neformalaus švietimo formą. Ši apklausa neparodė skirtumų tarp vyrų ir moterų dalyvavimo, išskyrus Kiprą, Čekiją, Vengriją ir Italiją, kur vyrų procentas didesnis, ir Estiją, Suomiją, Latviją, Švediją ir Lietuvą, kur daugiau mokosi moterų. Lyginant amžiaus grupes, tyrimas atskleidžia, kad jaunesnių (25-34 m.) grupių dalyvavimo lygis buvo 20 procentų didesnis nei vyresnių (55-64 m.) grupių. Tai galima paaiškinti veiksniais, įtakančiais sprendimų priėmimo procesą (daugiausia skatinamą profesinio gyvenimo) prisijungti prie tam tikrų mokymų. Taip pat, lyginant išsilavinimo lygį, matyti, kad aukštąjį išsilavinimą turinčių asmenų aktyvumas yra didesnis (65,4 proc.) nei žemesnįjį vidurinį išsilavinimą turinčių asmenų (23,6 proc.). Be to, dažniausiai neformaliojo švietimo teikėjai (33,8 proc.) buvo darbdaviai ES. Galiausiai, dauguma veiklų (80 %) buvo susijusios su darbu. (Eurostatas, 2020 m.)

Paveikslas 4.1. Dalyvavimo švietime ir mokyme rodiklis

Participation rate in education and training, 2016 (%)

(% of the population aged 25 to 64 participating in formal and non-formal education and training in the last 12 months)

	Type of training			Sex		All types of training		Level of educational achievement (ISCED levels)		
	All	Formal (*)	Non-formal	Men	Women	Age		Lower secondary or less (levels 0–2) (*)	Upper secondary & post-secondary (levels 3 and 4)	Tertiary (levels 5–8)
						Age 25–34	Age 55–64 (*)			
EU	43.7	5.0	41.4	43.6	43.8	52.2	31.6	22.9	40.3	64.5
Belgium	45.2	6.8	41.4	44.2	46.2	59.3	29.2	20.3	40.2	65.2
Bulgaria	24.6	2.9	22.5	24.5	24.7	29.6	14.7	7.6	22.3	38.2
Czechia	46.1	2.5	44.6	49.5	42.6	51.9	29.1	16.2	42.5	66.5
Denmark	50.4	13.5	43.8	48.3	52.6	61.0	37.0	31.6	43.8	66.9
Germany	52.0	3.5	50.2	51.8	52.2	57.4	43.9	27.4	48.7	68.6
Estonia	44.0	6.2	41.2	37.0	50.7	52.9	30.4	23.5	35.4	60.6
Ireland	53.9	8.6	49.7	53.6	54.1	63.5	40.3	28.0	46.4	69.6
Greece	16.7	3.7	14.0	15.9	17.5	28.8	5.8	3.0	16.0	30.8
Spain	43.4	9.8	39.1	44.0	42.9	55.6	29.1	23.8	42.7	63.8
France	51.3	3.4	50.0	48.7	53.8	61.1	35.1	25.1	47.4	72.1
Croatia	31.8	4.0	29.8	32.5	31.1	44.0	15.7	7.4	25.7	61.3
Italy	41.5	3.0	40.6	44.0	39.1	49.8	33.0	21.2	46.6	72.0
Cyprus	48.1	3.0	47.2	56.6	40.4	57.9	29.9	24.4	41.9	64.2
Latvia	47.5	4.4	45.7	42.7	51.9	56.9	34.1	26.7	39.2	65.9
Lithuania	27.9	2.4	26.5	23.5	31.9	36.1	19.2	.	15.8	46.4
Luxembourg	48.1	8.6	45.3	48.1	48.1	58.5	29.8	21.1	41.2	69.8
Hungary	55.7	7.3	52.5	58.7	52.7	63.2	38.2	41.6	53.9	67.3
Malta	36.3	7.2	33.8	36.7	35.7	48.5	19.8	24.3	40.3	65.6
Netherlands	64.1	9.0	61.5	64.7	63.5	73.9	51.4	38.3	63.3	81.2
Austria	59.9	6.2	58.4	61.1	58.8	69.3	41.3	31.3	57.1	77.6
Poland	25.5	4.4	22.9	25.2	25.7	33.8	13.4	5.4	16.9	48.1
Portugal	46.1	4.0	44.4	47.6	44.7	60.3	28.6	31.5	56.7	71.0
Romania	7.0	1.7	5.6	6.4	7.5	13.9	1.5	1.0	6.3	15.8
Slovenia	46.1	6.0	43.6	44.1	48.3	56.4	27.3	14.7	40.6	71.0
Slovakia	46.1	1.5	45.0	46.8	45.3	54.3	30.3	.	43.4	61.7
Finland	54.1	14.2	47.7	48.0	60.2	67.6	34.3	36.3	50.3	66.0
Sweden	63.8	13.8	56.5	59.5	68.2	69.7	54.7	45.1	59.4	79.5
Norway	60.0	12.1	54.9	59.6	60.4	69.2	47.0	42.7	58.1	74.1
Switzerland	69.1	8.5	67.5	70.4	67.7	79.6	57.4	34.7	64.1	85.9
North Macedonia	12.7	4.0	10.4	13.5	11.9	20.6	5.4	1.0	10.3	36.3
Albania	9.2	1.7	8.2	8.8	9.5	17.3	3.5	2.0	7.0	32.3
Serbia	19.8	3.0	18.2	18.0	21.4	29.2	7.4	.	14.2	39.9
Turkey	20.9	5.0	17.8	24.8	17.0	31.3	6.5	11.4	28.7	48.9
Bosnia and Herzegovina	8.7	2.2	6.9	8.9	8.5	25.6	2.7	0.9	7.2	31.2

(*) Refer to the internet metadata file (http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/trng_aes_12m0_esms.htm).

(*) Slovakia and Albania: low reliability.

(*) Romania and Albania: low reliability.

(*) Greece, Croatia, Romania, North Macedonia, Albania and Bosnia and Herzegovina: low reliability.

Source: Eurostat (online data codes: trng_aes_100, trng_aes_101 and trng_aes_102)

2016 m. neformaliajame švietime ir mokyme dalyvavo 42,1 proc. darbingo amžiaus suaugusiųjų, o neformaliajame švietime ar mokymuose – santykinai mažiau (5,1 proc.). Kalbant apie išsilavinimo tipą ir studijų kryptį, matyti, kad 2016 m. 17,6% suaugusiųjų formalusis ir neformalusis švietimas bei kiti mokymai buvo susiję su verslu, administravimu ir teise. 15% veiklos buvo susijusi su paslaugomis, sveikata ir gerove bei menais ir humanitariniais mokslais. Galiausiai kitose srityse, tokiose kaip inžinerija, gamyba ir statyba, šis rodiklis rekordiškai mažesnis nei 15%.

Kalbant apie dalyvavimą neformaliajame švietime pagal lytį, tyrimai parodė, kad moterys dažniau dalyvauja bendruomeninių organizacijų rengiamuose kursuose (Hamil-Luker & Uhlenberg, 2002). Tyrimai, kuriuose buvo naudojami pavyzdžiai, surinkti iš konkrečių

neformalių kursų, pavyzdžiui, Trečiojo amžiaus universitetų, taip pat parodė, kad moterys dalyvauja daugiau nei vyrai (Alfageme, 2007; Orte, Ballester ir Touza, 2004).

Turėdami omenyje šiuos parametrus, turime galvoti apie motyvaciją ir vyresnio amžiaus mokinių įtraukimą į ugdymo veiklą.

Vidinė ir išorinė motyvacija

Lisa Legault išskiria vidinę ir išorinę motyvaciją taip (Legault 2016):

- Vidinė motyvacija: „reiškia įsitraukimą į elgesį, kuris iš prigimties teikia pasitenkinimą ar malonumą“.
- Išorinė motyvacija: „reiškia elgesį, kuris iš esmės priklauso nuo to, ar bus pasiektas rezultatas, kuris yra atskirtas nuo paties veiksmo“.

Kitaip tariant, išorinė motyvacija yra elgesys, siekiant uždirbti atlygį arba išvengti bausmės, o vidinė motyvacija yra elgesys dėl savęs.

Legault teigimu, socialinis kontekstas veikia vidinę motyvaciją, „paveikdamas suvokiamą autonomiją ir kompetencijas“. Taigi tol, kol socialinė aplinka naudos elgesio kontrolės strategijas, motyvacija taps mažiau būdinga, nes bus pažeista asmeninė autonomija. Kompetencijų suvokimas taip pat turi įtakos vidinei motyvacijai; Pavyzdžiui, teigiamas grįžtamasis ryšys gali paskatinti suvokimą apie savęs veiksmingumą ir padidinti vidinę motyvaciją.

Lelouch, Bartolotti ir Papet savo straipsnyje „Intrinsèque et présentation de soi à différentes instances dans une organisation“ (Lelouch ir kt., 2006) išskiria tris skirtingas vidinės motyvacijos formas:

- Vidinės stimuliacijos motyvacija, kai asmuo yra motyvuojamas stiprių pojūčių, kuriuos jis patiria savo profesinėje veikloje.
- Vidinė žinių motyvacija, kai individas vykdo savo veiklą, norėdamas išmokti naujų dalykų.
- Vidinė laimėjimų motyvacija, kai asmuo jaučia iššūkį.

Šios skirtingos motyvacijos rūšys skiriasi jas lydinčio apsisprendimo laipsniu. Vidinė motyvacija atitinka aukštą apsisprendimo laipsnį, nes ji apima elgesį, kuris vykdomas laisvai ir savo malonumui. Kita vertus, išorinė motyvacija turi mažesnį apsisprendimo laipsnį dėl išorinio reguliavimo, nes išorinis spaudimas tiesiogiai lemia elgesį.

Studentų kategorijos - skirtingos motyvacijos

Turint omenyje aukščiau paminėtą teorinį pagrindą, projekto metu atliktas tyrimas atskleidė skirtingus dalykus, ypač vyresniųjų mokinių motyvacijos srityje. Vyresnio amžiaus besimokantieji yra labai nevienalytė grupė: jauno senjoro lūkesčiai ir poreikiai, matantys, kaip sūnus ir šeima persikelia į Niujorką, yra ne tokie patys, kaip 80-mečio, kuris nori praktikuoti užsienio kalbą, kad paskatintų savo pažinimo funkcijas.

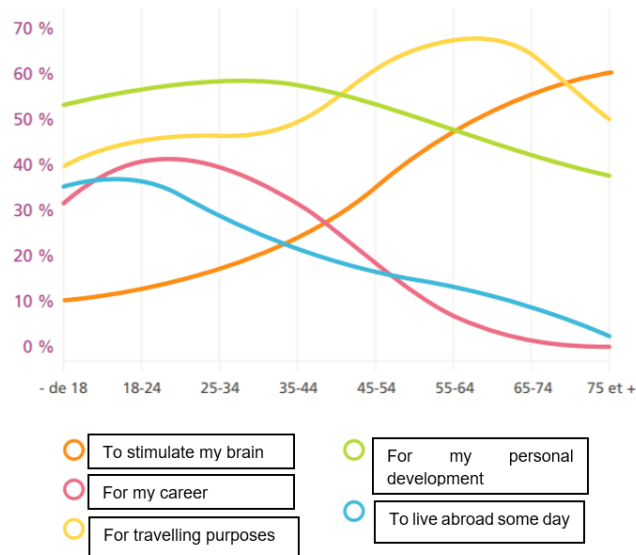
Be to, kai kurie vyresnio amžiaus mokinių motyvacijos aspektai būdingi beveik visiems senjorams:

Šiais laikais, atsižvelgiant į globalizaciją ir šių reiškinių sukeltą artumą tarp tautų, kalbėti kita kalba nei gimtoji tapo beveik būtina (Villarini ir La Grassa 2010). Pasak Villarini ir La Grassa, šių veiksmų pasekmė yra ta, kad atstumai – tiek fiziniai, tiek žmogiškieji – tarp tautų, kultūrų ir kalbų mažėja žmonių galvose. Pasaulyje prieš COVID 19 pandemiją buvo lengva keliauti dėl prieinamų kainų ir logistikos požiūriu prieinamų galimybių, todėl žmonės nori mokytis užsienio kalbų, kad galėtų bendrauti ir išreikšti save. Panašiai, interneto dėka mūsų kasdieniame gyvenime daugiau susiduriama su užsienio kalbomis, nesvarbu, ar tai būtų transliuojami vaizdo įrašai, ar galimybė žiūrėti filmą originalia versija su subtitrais.

Jei prie šių parametrų pridėsime sveiko gyvenimo trukmės ilgėjimą ir norą mėgautis aktyvia pensija – tiek pažintiniu, tiek fiziniu požiūriu – atrodo, kad jau pasiekiamo vyresnio amžiaus besimokančiųjų motyvacijos esmę. Kitas pagrindinis vyresniųjų mokinių motyvacijos aspektas yra jų socializacijos poreikis. Tiesą sakant, kai kuriems besimokantiems šie susitikimai pamokų metu yra natūralus pabėgimas nuo vienišos kasdienybės. Socialinis mokymosi aspektas yra labai svarbus.

Žemiau esančioje diagramoje apibendrinti 2014 m. Ifop ir Babel atlikto tyrimo dėl senjorų motyvacijos mokytis kitos kalbos rezultatai:

Paveikslas 4.2. Senjorų motyvacija mokytis kitos kalbos

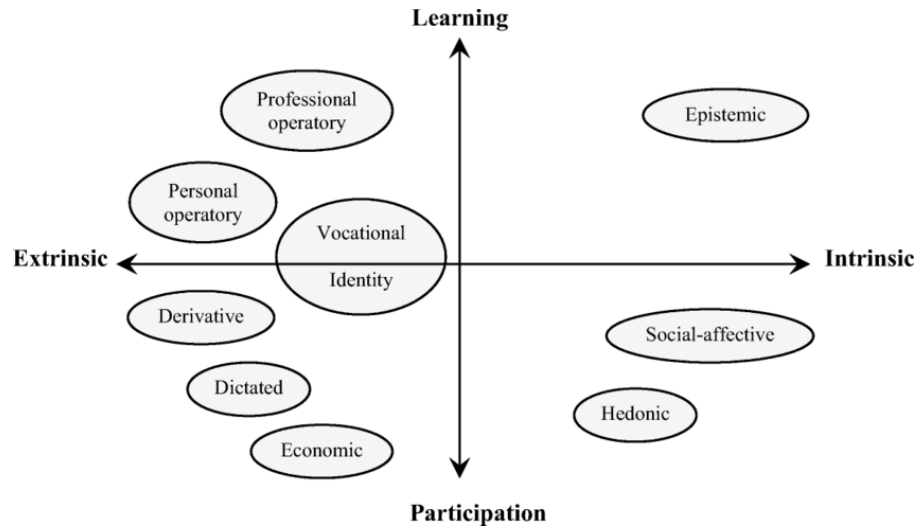

Techniniu požiūriu mokymų metu įgytų įgūdžių pripažinimas taip pat yra esminis senjorų mokymosi aspektas. Todėl labai svarbu turėti sertifikavimo sistemą – net jei tai tik sertifikatas, kad vyresnieji mokiniai baigė kursą. Kita vertus, nepatartina rengti formalių testų, kurie galėtų neigiamai paveikti besimokančiuosius, kurie turėjo sudėtingos patirties su formaliojo švietimo teikėjais. Tyrimai apie senjorų nedalyvavimą paaiškina jų nedalyvavimą grindžiant ankstesne neigiama patirtimi mokykloje, nesaugumu ir nepasitikėjimu savo mokymosi gebėjimais (Árnason, 2015).

Diferencijuotos motyvacijos

Motyvacijos treniruotėse tyrimų yra gausu, juos apibendrina Philippe'as Carré savo knygoje „L'apprenance, vers un nouveau rapport au savoir“ (Carré, 2005). Šioje knygoje Carré tiria priežastis, dėl kurių jis įsipareigojo treniruotis 2001 metais. Jis parodo motyvus, skatinančius mokymąsi ant keturių ašių, kaip parodyta toliau pateiktame paveikslėlyje:

Paveikslas 4.3. Mokymosi įsitraukimo motyvai pagal Carré

Vertikaloji ašis skirsto motyvus pagal tai, ar jie susiję su mokymosi tikslais, ar dalyvauja pačiame mokyme. Horizontalioji ašis padalija motyvus pagal tai, ar jie yra susieti su tikslais už mokymo ribų (išoriniai), ar supainioti su mokymo veikla (vidiniai).

Kaip nurodyta toliau, vyresniojo amžiaus mokiniai yra labai nevienalytė grupė. Bandysime apibrėžti įvairius senjorų profilius ir su jais susijusias motyvacijas:

- Senjorai, dirbantys arba norintys tęsti profesinį gyvenimą
- Senjorai, turintys silpnus įgūdžius
- Izoliuoti senjorai

Socialiniai stiliai ir kaip su jais dirbti

Atsižvelgiant į anksčiau minėtus elementus, taip pat į fizinius apribojimus, atsirandančius dėl senėjimo (jutimo, sutrikusio regėjimo ir klausos bei smegenų, kurių koncentracija ir atmintis susilpnėjusi), mokantis su vyresnio amžiaus mokiniais reikėtų atsižvelgti į keletą dalykų:

- Mokinių grupės dydis: mokymasis senjorams – smagus laikas; jie neprivalo dalyvauti mokymosi procese, todėl tai turėtų išlikti smagi veikla. Senjorams yra patogiau mokytis mažose grupėse, nes tai leidžia daugiau bendrauti ir individualizuoti grįžtamąjį ryšį.
- Įtraukimas į veiklą: patartina sugrupuoti besimokančiuosius pagal lygius, kad jie būtų kuo homogeniškesni. Užsiėmimo pavadinimas / turinys turi būti patrauklus ir susijęs su jų rūpesčiais / pomėgiais / hobiais. Norėdami tai padaryti, pabandykite rasti temų, kurios besimokantiesiems galėtų būti artimos. Minimalus lygis, reikalingas norint dalyvauti mokymuose, turi būti nurodytas prieš registruojantis dalyviams. Dalyviai turi turėti galimybę dalyvauti užsiėmimuose viso kurso metu.
- Kursų medžiaga: vyresniems mokiniams reikia spausdintos kursų medžiagos, kad jie galėtų dirbti namuose. Nedvejodami duokite jiems namų darbus, kad galėtų namuose praktikuoti mokymų metu įgytas žinias.
- Mokymosi bendruomenės kūrimas: naudojant šiaurien prieinamas informacines ir komunikacijos technologijas, besimokantiesiems nesunku sukurti erdvę laisvai dalytis kursų temomis. Ši erdvė gali būti „WhatsApp“ arba „Facebook“ grupės forma.
- Mokytojo įgūdžiai: kantrybė, nebijojimas kartoti, empatija ir kartų bendravimas – vertingi suaugusiųjų mokytojo įgūdžiai.
- „Sėkmės istorija“: jei įmanoma, pakviesti žmogų, kuris anksčiau baigė mokymus, kad parodytų, kokių įgūdžių galima įgyti. Šis „ambasadorius“ gali kreiptis į grupę ir paaiškinti, kuo mokymai jam buvo naudingi, kas patiko ir kaip įgytas žinias panaudoja kasdieniame gyvenime.

PATARIMAI MOKYTOJAMS

- Kartų veikla: suburia dvi dažnai nuošalyje esančių žmonių kategorijas – „jaunus“ ir „senus“. Tai gali būti „atvirkštinis kuravimas“, kai vyresnio amžiaus mokinį jaunesnysis moko IKT mainais už neformalų mokymą dalykų, kuriuos vyresnis mokinys puikiai išmano.

-
- Pasakojimas ir vaidmenų žaidimas: puikus būdas lavinti kalbėjimo įgūdžius kalbų kursuose. Pavyzdžiui, galima įsivaizduoti pokalbius, kuriuose vyresnio amžiaus mokinys liudija apie įvykį, kurį patyrė.
  - Neformali veikla: pavyzdžiui, arbatos gėrimas, dalijimasis gyvenimo patirtimi, receptais, patarimais ir gudrybėmis, ar veiklos su anūkais idėjomis. Jūs, kaip mokytojas, turite pradėti pokalbį ir stebėti, kaip situacija vystosi. Tai kelia priklausymo grupei jausmą ir taip kovoja su vienatve bei didina socializaciją.

Vadovaukitės 4.1 priedu (anglų k.) geroji senjorų įsitraukimo patirtis.

5. Mokinių mokymosi technikos

Mokymasis visą gyvenimą šiandieniniame pasaulyje tapo populiariu posakiu. Viena vertus, tai apima profesinį tobulėjimą, bet taip pat ir neprofesinį išsilavinimą, pavyzdžiui, instrumentų pamokas ar kalbos mokymąsi. Šiame skyriuje norime sutelkti dėmesį į mokymąsi klasėje, ir todėl saviugdą palikti nuošalyje.

Pats mokymasis turi būti suprantamas kaip pažinimo procesas, kuris turėtų pasitarnauti žinių ir (arba) įgūdžių įgijimui ir geriausiu atveju jų pritaikymui. Šį procesą gali, bet neprivalo, palaikyti mokytojai, tačiau jis iš dalies vyksta už sąmonės ribų. Dėl šios priežasties kituose trijuose skyriuose bus pateikiami įvairūs teoriniai požiūriai ir jų komentarai apie tikslinę grupę ir jos poreikius.

Tikslinė grupė čia bus susiaurinta iki vyresnių nei 55 metų amžiaus ir dėl įvairių priežasčių norintys išmokti kalbą.

Bihevizmas, konstruktyvizmas ir kognityvizmas

Bihevizmo mokymosi teorija dabar paprastai laikoma pasenusia, todėl bus tik trumpai aptarta. Bihevizistinėje paradigmoje buvo daroma prielaida, kad mokymasis (ir kitas elgesys) gali būti skatinamas teigiamu pastiprinimu. Tai lėmė prielaidą, kad kuo sėkmingiau mokomasi, tuo labiau norima mokytis (žr.. WGU 2020). Dėl to buvo manoma, kad mokytojai atlieka pagrindinį vaidmenį kaip pagalbininkai, kurie paruošia mokymosi medžiagą, kad ją būtų galima greitai išmokti. Šiame kontekste mokiniai yra pasyvioje situacijoje, kurioje jie tik reaguoja į dirgiklius (žr. Meir 2006: 10-11, Vontobel 2006: 2-3). Metodologiniai metodai, tokie kaip "gilinimas po truputį" (angl. pattern drill), pagrįstas dažnu kartojimu, yra kilę iš šios teorijos.

Pagrindinė **konstruktyvizmo mokymosi teorijos** idėja yra ta, kad kiekvienas žmogus sukuria subjektyvią tikrovę, įtraukdamas naujas žinias į savo ankstesnes žinias ir patirtį.

Vontobel (2006: 4) aprašo: "Mokymasis yra aktyvus konstravimo procesas, kuris turi būti atliktas individualiai; ši konstrukcija remiasi jau esančia - individualiai akcentuojama! - žinios yra pagrįstos individualiu veiksmu ir patirtimi ir yra glaudžiai susijusios su individualiu gyvenimo pasauliu."

Tai reiškia, kad vienas asmuo negali perduoti savo žinių kitam asmeniui mokymo kontekste. Vietoj to, turinį turi pateikti mokytojas, kad besimokantieji galėtų susieti ir sukurti žinias patys kartu su ankstesnėmis žiniomis (plg. Höhne 2015). Svarbu pažymėti, kad mokymosi procesas čia suprantamas kaip aktyvus mokinių veiksmas, o mokytojas tik palaiko (plg. Meir 2006: 14-15, Vontobel 2006: 4).

Kognityvizmo mokymosi teorija daro prielaidą, kad vidinės ir išorinės paskatos daro įtaką besimokantiesiems. Tiksliau, tai reiškia, kad mokinių mintys ir išoriniai dirgikliai, tokie kaip mokymo kontekstas, yra būtini mokymosi procesui. Be to, daroma prielaida, kad kuo daugiau besimokantieji suvokia savo mokymosi procesus, tuo labiau jie gali juos įsiminti (plg. Meir 2006: 13, WGU 2020).

Šis požiūris labai svarbus mokytojui, nes jis teigia, kad sąmoningi mokymosi procesai taip pat lemia, kad mokiniai gali formuluoti klausimus ir poreikius. Kaip mokytojas, sąmoningai suteikdamas erdvės klausimams, mokymams ir atsiliepimams, galite gerai reguliuoti įvairaus amžiaus ir lygių grupes.

Labai artima konstruktyvizmui yra **humanistinio mokymosi teorija**, kurioje daroma prielaida, kad visi pagrindiniai poreikiai (fizinis ir psichologinis saugumas, maloni mokymosi aplinka, maistas ir gėrimai) turi būti kuo geriau patenkinti, kad būtų pasiekta maksimali mokymosi sėkmė (plg. WGU 2020). Žinoma, jūs, kaip mokytojas, galite tai pasiekti kurdami saugią erdvę pagal savo galimybes, kurioje nėra smerkiančios, nuliūdusios atmosferos, o veikiau teigiama ir palaikanti atmosfera.

Taip pat, remiantis konstruktyvizmo mokymosi teorija, yra **konektyvizmo mokymosi teorija**. WGU (2020) jis aprašomas taip: "Konektyvizmas yra viena iš naujausių švietimo mokymosi teorijų. Ji orientuota į idėją, kad žmonės mokosi ir auga, kai užmezga ryšius. Tai gali būti ryšiai vienas su kitu arba ryšiai su jų vaidmenimis ir įsipareigojimais jų gyvenime. Pomėgiai, tikslai ir žmonės. Visi gali būti ryšiai, darantys įtaką mokymuisi".

Mokytojas turėtų naudoti tokias temas, medžiagą ir klausimus, kurios turi didžiausią reikšmę mokiniams. Tik tokiu būdu besimokantieji gali užmegzti teigiamus ryšius tarp dėstomo turinio ir savo patirties, interesų ir poreikių. Šis metodas gali būti paremtas naudojant įvairias laikmenas, medžiagą ir mokymo formatus.

BEKM ir į kompetencijas orientuotas mokymasis

Tiek mokykliniame, tiek suaugusiųjų švietime Bendrieji Europos kalbų metmenys (BEKM) ir jų aprašymai naudojami kaip orientacija ir kartu kaip tikslai.

Kompetencijų lygių paaiškinimo papildyme autoriai aprašo įvairias kompetencijas, kurios apskritai yra svarbios visiems mokymosi procesams. Tai apima socialinius įgūdžius, tarpkultūrinius įgūdžius ir euristinius įgūdžius. Jie įvardija šias tris kompetencijas, taikytinas kalbų mokymuisi (plg. CoE 2001: 108-130):

1. kalbinės kompetencijos

Tai reiškia gebėjimą kuo adekvačiau lingvistiniu požiūriu pavaizduoti realias situacijas. Kuo sudėtingesnės naudojamos kalbinės priemonės, tuo aukštesnis kalbos lygis. Kalbinės priemonės apima žodyną, gramatiką, fonetiką, sintaksę ir ortografiją. (plg. CoE 2001: 115-118).

2. sociolingvistinės kompetencijos

Tai apibūdinama kaip gebėjimas ir žinios tinkamai vartoti tikslią kalbą socialinėje dimensijoje. Tai apima, pavyzdžiui, mandagumo išraišką, liaudies išmintį, registraciją ir pan. (plg. CoE 2001: 118-122).

3. pragmatinės kompetencijos

Tai įgūdžiai, kurių žmogui reikia tinkamai pateikti informaciją (diskurso strategija) ir verbaliniu bei neverbaliniu būdu prisitaikyti prie kasdienės situacijos (žr. CoE 2001: 123-130). Tai darydami autoriai aiškina, kad „visos žmogaus kompetencijos vienaip ar kitaip prisideda prie kalbos vartotojo gebėjimo bendrauti ir gali būti laikomos komunikacinės kompetencijos aspektais“. (CoE 2001: 101). Vadinasi, dėmesys sutelkiamas į kompetenciją komunikuoti, kitaip tariant, kompetenciją veikti. Mokiniai turėtų gebėti susidoroti su bet kokia lingvistine situacija, o ne susikoncentruoti ar ji yra taisyklinga.

Nors ir mokiniai dažnai gali išreikšti savo poreikius, kartais jie atsisako tai daryti. Kasdieniniame mokyme dažnai galima pastebėti, kad mokiniai jaučia gėdą ir nesaugumą – mokiniai nori kalbėti be klaidų arba visai nekalba. Dėl to kai kurie besimokantieji kalba tik

tada, kai yra raginami, o kiti taisosi pakartotinai (kartais taip, kad tikrasis teiginys tampa neatpažįstamas).

Tačiau kadangi šios amžiaus grupės mokiniai paprastai geba mąstyti analitiškai, mokytojai čia gali įsikišti, pakartotinai pabrėždami, kad juos galima suprasti ir kad kalbėti nereikia be klaidų. Mokytojai taip pat turėtų užtikrinti teigiamą mokymosi aplinką su galimybėmis kalbėtis mažesnėse saugiose erdvėse (pvz., per mažas grupes).

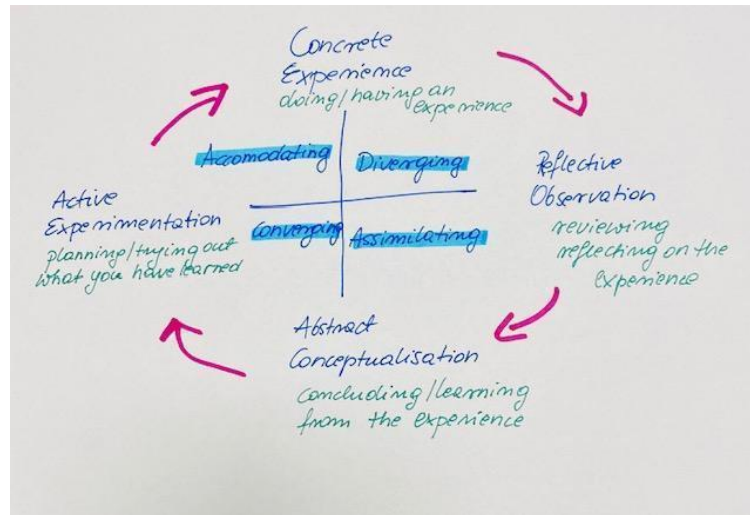
PATARIMAI MOKYTOJAMS

- Pasirinkite medžiagą, kuri yra svarbi jūsų mokiniams asmeniškai.
- Sukurkite klasės atmosferą, kurioje būtų galima klysti.
- Įsitinkinkite, kad mokiniai žino, kad tobula gramatika nebėra tikslas mokytis užsienio kalbos.
- Sutelkite dėmesį į savo mokinių komunikacinius gebėjimus ir padarykite komunikacinius tikslus skaidrius (pvz., klauskite nurodymų užsienio kalba).
- Pateikite konstruktyvius atsiliepimus.

5.1 Mokymosi stiliai ir strategijos

David Kolb patirtinio mokymosi teorija išskiria keturis mokymosi etapus ir keturis mokymosi stilius, kurie yra susiję su šiais etapais. Skirtingi žmonės teikia pirmenybę arba turi skirtingus mokymosi stilius. Mokytojai gali pritaikyti mokymo būdą prie besimokančiųjų mokymosi stilių, tačiau geriausias mokymo ir mokymosi kursas yra pereiti visą Kolbo ciklą. Mokytojui, dirbančiam su suaugusiais ir senjorams, patartina žinoti skirtingus mokymosi stilius.

Paveikslas 5.1.1 Mokymosi stiliai (anglų kalba)

Šiuo pagrindu KOLB išskiria keturis mokymosi stilius:

- Prisitaikymas: rodomas aktyvaus eksperimentavimo ir konkrečios patirties derinys. Mokiniai nori praktinio, patirtinio požiūrio. Jie pasikliaus kitais dėl informacijos.
- Išsiskyrimas: mokiniai teikia pirmenybę konkrečiam patyrusiam ir refleksyviai stebėjimui. Šio tipo besimokantieji linkę į problemas žiūrėti iš visų pusių ir nuolat matyti naujus būdus. Jie geriausiai gali rasti praktinį idėjų ir teorijų panaudojimą.
- Asimiliacija: derindamas reflektyvų stebėjimą ir abstrakčią konceptualizaciją, šie mokiniai teikia pirmenybę loginiam požiūriui. Jiems reikia aiškaus paaiškinimo, o ne praktinės galimybės. Šie besimokantieji/studentai domisi idėjomis ir abstrakčiomis sąvokomis.
- Konvergencija: mokiniai gerai moka ir teikia pirmenybę abstrakčiam konceptualizavimui bei aktyviems eksperimentams. Jie geriausiai tinka ieškant praktinio teorijų panaudojimo. Šio tipo mokiniams patinka praktiškai išbandyti metodus. Jiems mažiau rūpi žmonės ir tarpasmeniniai aspektai nei techniniai ir praktiniai.

Jei įmanoma, kalbų mokytojas turėtų pereiti visą KOLB ciklą. Tai gali būti veiksminga mokantis gramatikos ar leksikos. Mokiniai turėtų pereiti visus keturis modelio etapus:

- Konkreti patirtis: patirtis su nauju žodynu, gramatika, dialogu, vaidmenų žaidimu

- Refleksija/stebėjimas: leidžia dalyviams apmąstyti savo patirtį
- Teorijos tyrinėjimas: paaiškinimai ir teorija.
- Aktyvus eksperimentavimas: priversti dalyvius panaudoti idėją praktiškai.

Kaip kalbų mokytojas, dirbantis su senjorais, galite naudoti modelį, kai jums nuobodu dirbti ir jaučiate, kad besimokantys praranda dėmesį. Pagalvokite apie metodus, kuriuos naudojate ir nenaudojate, ir ar jie tinka mokymosi strategijoms. Ką galite padaryti, kad pateiktumėte visas mokymosi strategijas? Galite atnaujinti savo mokymo būdą bandydami įgyvendinti visą Kolb ciklą. Jei naudojate jį, galite pakeisti pradinį proceso etapą. Meskite iššūkį sau ir savo mokiniams.

PATARIMAI MOKYTOJAMS

Be aukščiau paminėtų mokymosi strategijų, didelę patirtį turintys mokytojai lengviau pritaiko mokymosi strategijas savo kalbų mokiniams. Šiomis strategijomis siekiama padėti mokiniams mokytis kalbos, įsiminti žodžius ir tobulinti žinias. Mokytojas gali papasakoti mokiniams apie mokymosi strategijas, kaip jie gali tyrinėti ir derinti strategijas, kad pasiektų optimalią mokymosi situaciją.

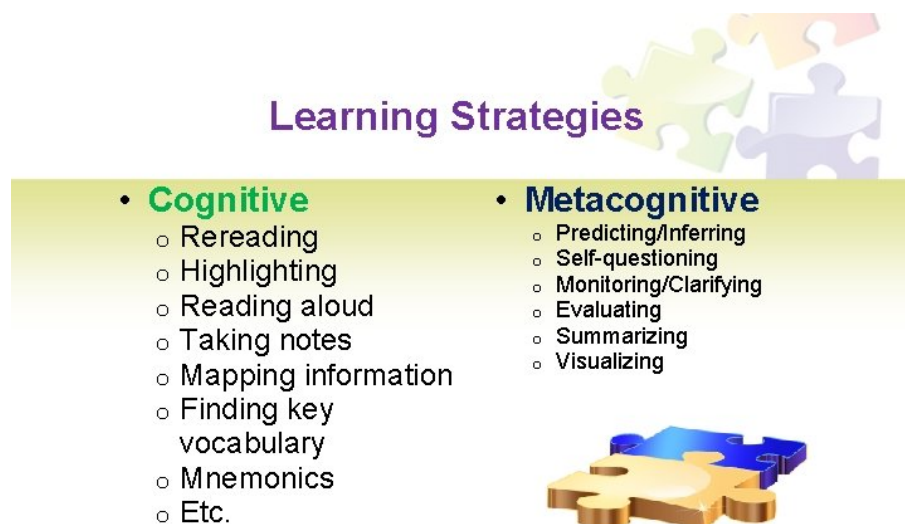
- **Protarpinis kartojimas** – tai pamiršimas ir vėl prisiminimas. Paprašykite savo mokinių sudaryti mokymosi medžiagos planą. Kasdien mokytis po 10 minučių yra geriau nei kartą per savaitę vieną valandą. Mokytojai visada gali padėti suplanuoti nedidelę pamokos dalį iš esamos ir anksčiau išmoktos medžiagos kartojimui. Mokinys daugiau sužino apie dalyką kiekvieną kartą, kai temą peržiūri ar susiduria dar kartą.
- **Medžiagos paėmimas** – paprašykite mokinių prisiminti išmoktą medžiagą nežiūrint į savo užrašus ir medžiagą. Paaiškinkite jiems prieš tai, kad jie turėtų susikaupti ir sutelkti dėmesį aiškindami medžiagą. Jie gali tai praktikuoti namuose, bandydami paaiškinti medžiagą savo šeimai ar draugui arba paprašyt kiekvieną kartą po pamokos paaiškinti tai savo kaimynui.

- **Konkretūs pavyzdžiai** – naudokite konkrečius pavyzdžius, kad suprastumėte abstrakčias idėjas.
- **Dvigubas kodavimas** – derinkite žodžius su vaizdiniais. Tai gali būti infografika, animacinių filmų juostelė, diagrama, grafinis organizatorius, laiko juosta, viskas, kas naudinga jūsų mokiniams ir jums patiems. Taip pat galite paprašyti savo mokinių ką nors nupiešti. Tai gali būti elementarus piešinys, padedantis įsiminti žodį ar sąvoką. Priminkite mokiniams, kad jie, mokydamiesi namuose, įtrauktų diagramas, eskizus ir grafinių organizatorių kūrimą.⁹

5.2 Namų darbai ir gramatika

Vienas iš svarbiausių senjorų mokymo pranašumų, kurį dažnai kartoja mokytojai, yra jų vidinė motyvacija mokytis, kuri visada yra labai stipri. Tai buvo nustatyta kaip vienas iš esminių sėkmingo kalbos mokymosi veiksnių. Taip pat, jie retai praleidžia pamokas, labai aktyviai dalyvauja pamokose ir beveik visada atlieka namų darbus.

Paveikslas 5.2.1. Kognityvinės strategijos (anglų kalba)

Learning Strategies

- **Cognitive**
  - Rereading
  - Highlighting
  - Reading aloud
  - Taking notes
  - Mapping information
  - Finding key vocabulary
  - Mnemonics
  - Etc.
- **Metacognitive**
  - Predicting/Inferring
  - Self-questioning
  - Monitoring/Clarifying
  - Evaluating
  - Summarizing
  - Visualizing

Šaltinis: <https://slidetodoc.com/strategies-strategies-learning-strategies-metacognitive-cognitive-scaffolding-techniques/>

⁹ <https://www.cultofpedagogy.com/learning-strategies/>

Šį teigiamą požiūrį ir stiprią motyvaciją atlikti namų darbus mokytojai gali naudoti teigiamam poveikiui, jei tinkami namų darbai pateikiami sistemingai.

Iš tiesų, reguliarūs namų darbai dažnai yra nepakeičiama mokymosi priemonė vyresnio amžiaus mokiniams: tyrimai rodo, kad senstant silpnėja pažinimo raida, problemų sprendimas ir atmintis. Taigi išmokti naują kalbą tampa sunkiau. Mokytojai gali tai įveikti ir įvairiais būdais padėti senjorams lavinti pažintinius gebėjimus. Pasiūlymus rasite 5.2.1 paveiksle.

Mokiniai turėtų būti skatinami atliekant namų darbus, jei įmanoma, remtis savo patirtimi ir panaudoti pažinimo strategijas, kurias jie sėkmingai naudojo praeityje. Namų darbai turėtų remtis tuo, kas tą dieną buvo išmokta arba praktikuojama klasėje. Tai padės mokiniams sustiprinti atmintį, prisimenant reikalingą informaciją užduočiai užbaigti.

Kadangi vyresnio amžiaus mokiniams ypač patinka socialinis kalbos mokymosi elementas, namų darbai neturi apsiriboti tuo, ką jie patys atlieka ne pamokoje. Galite priskirti jiems užduotis, kurioms reikalingas tam tikras sąveikos lygis, pavyzdžiui, atlikti sėkmingą sandorį, atlikti interviu tam tikra tema arba kurti ir platinti apklausas anglų kalba.

Galbūt jau seniai jūsų mokiniai buvo klasėje. Natūralu, kad jie turės tam tikrų apribojimų, todėl mokytojai pirmiausia turi išlaikyti vieną dalyką: kantrybę. Pavyzdžiui, vyresniems mokiniams, be jau minėto atminties faktoriaus, tikriausiai prireiks ir šiek tiek daugiau laiko nei jaunesniems, kad suprastų ir įsisavintų naujas gramatines struktūras. Taigi neskubėkite ir padarykite tai malonia patirtimi; atminkite, kad socialinis anglų kalbos pamokų elementas dažnai yra vyraujanti motyvacija lankyti pamokas.

Mokytojai taip pat turi parodyti lankstumą dirbdami su vyresniais mokiniams. Dažnai jie teikia pirmenybę analitiniam ir formaliam požiūriui į gramatiką, kartu su kontroliuojama praktika prieš pereinant prie sklandaus bendravimo. Vyresni mokiniai taip pat linkę prašyti daugiau (išsamesnių) gramatikos paaiškinimų. Pabandykite pritaikyti savo anglų kalbos pamokas pagal tai, kas jiems labiausiai tinka, kad jie būtų motyvuoti ir tobulėtų. Leiskite jiems užduoti klausimus (su protingais apribojimais) ir leiskite jiems užsirašyti visus reikalingus užrašus.

Mokytojai turėtų kiek įmanoma labiau integruoti atminties pratimus į pamokas. Naudokite vaizdinius ir klausos mnemoninius prietaisus, atminties asociacijas ir pavyzdžius, kad

padėtumėte senjorams repetuoti ir vėliau atgauti žodyną, gramatiką ir posakius. Vyresniųjų klasių mokiniai dažnai džiaugiasi galimybe panaudoti naują gramatiką kalbėdami apie savo gyvenimo patirtį tiek žodžiu, tiek raštu. Jie turėtų būti skatinami tai daryti.

Naujos gramatikos vyresniuosius mokinius galite mokyti įvairiais būdais:

Sisteminimas, kur įmanoma, naudojant skirtingus kasdienes kontekstus. Tikėtina, kad mokiniai tikės šios mokymosi technikos ir bus su ja susipažinę.

Jei įmanoma, naudokite didelius, aiškius vaizdus, kad įtvirtintumėte naujas gramatikos taisykles.

Susipažinkite su pažinimo strategijomis, kurias studentai naudojo anksčiau, kad įtrauktumėte jas į savo mokymo metodiką.

Įtraukiantys žaidimai, apimantys visus penkis pojūčius ir pritaikyti skirtingiems mokymosi stiliams. Pavyzdžiui, kubelių žaidimai, skatinantys atminties gerinimą, yra geras būdas ugdyti mokinių pasitikėjimą ir praktikuoti sakinių/gramatinę struktūrą. Vyresnio amžiaus mokiniams žaidimo sėkmė pati savaime yra svarbus žingsnis sėkmingo kalbų mokymosi link. Sakinių kūrimas kubeliais leidžia mokiniams geriau suvokti savo stipriąsias ir silpnąsias puses.

Kūrybinė veikla itin efektyviai ugdo vyresniųjų klasių mokinių asmeninį ir kalbos tobulėjimą.

5.3 Kartojimas

Kodėl kartojimas? Nesvarbu, ar mokote žodyno, tarpkultūrinio bendravimo ar gramatinių struktūrų: skirtingi mokymosi kanalai tik skatina aukštesnį mokymosi rezultatą, kai mokymosi procesą lydi efektyvumas. Tai galima pasiekti kartojant informaciją.

Tai apima kalbos žodyno kartojimą, sakinių formavimą ir foninės muzikos klausymąsi ar net kalbėjimą apie tai, ko išmokote klasėje pusryčių metu su draugu ar partneriu. Mokymosi sėkmė pagrįsta kartojimu yra pabrėžiama šioje citatoje: „Mokymasis reiškia ryšių tarp

neuronų mūsų smegenyse dauginimąsi ir stabilizavimą“. Tokiu būdu mokymosi tema patenka į mūsų ilgalaikę atmintį.

Kodėl turėčiau kartoti su suaugusiais mokiniais? Norint išsaugoti ir panaudoti informaciją komunikacinėse situacijose, būtinas skirtingų smegenų sričių ryšys. Nuorodos į smegenų žievę daromos kalbos raidos metu ankstyvoje vaikystėje. Suaugusiųjų atveju šie ryšiai jau yra tarpusavyje susiję. Štai kodėl būtinas didelis energijos sąnaudos, ypač mokantis visiškai naujos kalbos sistemos. Todėl kartojimas siekiant stabilizuoti naujus ryšius yra svarbesnis ir gali užtrukti daugiau laiko su suaugusiais mokiniais.

Svarstant kartojimo strategijas, reikia atsižvelgti į du veiksnius:

- Ritmas: turėtumėte kartoti žodžius iki šimto kartų, kol jie atsimins, geriausia savaitės, o vėliau mėnesio ritmu.
- Kiekis: Įvesties kiekis turi būti ribojamas, nes darbinė ir trumpalaikė atmintis negali per trumpą laiką apdoroti begalės informacijos.

Kartojimas klasėje: Bernhardo Jacobso atlikto tyrimo duomenimis, naudojant klasės valdymą ir pasikartojantį grįžtamąjį ryšį, išlaikymo efektyvumas yra didesnis. Mokymosi efektas buvo mažesnis eksperimente, kai mokiniai turėjo įgalinti žinias, neturėdami teisingo ir neteisingo atsakymo, vizualizuodami kartodami. Šis pastebėjimas leidžia daryti išvadą, kad papildomas temų kartojimas turi didelę reikšmę klasėje, kur mokytojas kontroliuoja pasirinkimą, ritmą ir grįžtamąjį ryšį. Štai kodėl rekomenduojama mokymosi pažangą tikrinti laiko intervalais. Mokytojas turėtų vengti kartoti iš karto 20 žodžių iš skyriaus, ypač jei jie nebuvo praktikuojami mokinių namuose, nes tai tik sukeltų nusivylimą. Priešingai, mokymosi sėkmė, patvirtinta pripažinimu, atmintyje sukeltų teigiamas asociacijas.

Kartojimas namuose: Žinoma, riboto valandų skaičiaus klasėje dažnai neužtenka mokiniams kurie dirba pilnu etatu. Nauja informacija gali būti pamiršta ir išstumta mūsų smegenyse dėl informacijos iš kasdienių darbų. Ypač jei mokiniai mokosi užsienio kalbos, jų gimtoji ar antroji kalba yra ryškesnė. Štai kodėl metodai, pagrįsti žodžių įrašymu į langelius, sakiniiais su praleistais žodžiais, sakinių tvarka ir teksto kūrimu, puikiai tinka namų darbams po pamokų. Tačiau reikia paminėti, kad mokytojas turėtų žinoti mokinių mokymosi stilių, kad galėtų perteikti praktines kartojimo technikas, padedančias studentams organizuoti ir įgyvendinti žodyno mokymąsi, priklausomai nuo jų pažangos.

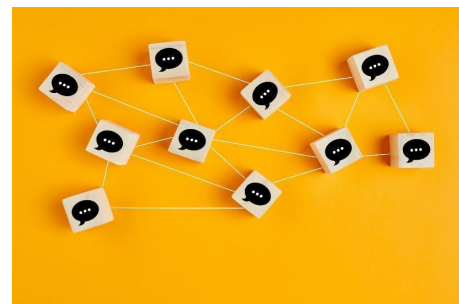
PATARIMAI MOKYTOJAMS

Naudokite kartojimą klasėje tam, kad:

- reaktivinti žinias
- patikrinti, ar anksčiau išmoktas turinys buvo suprastas
- padėti mokiniams mokytis
- padėti pamatus naujam turiniui, pradedant nuo jau pažįstamo, o vėliau pereinant prie panašių, bet sudėtingesnių temų

5.4 Komandinis darbas

Apie ką tai? Komandinis darbas yra darbo rūšis, kuri egzistuoja papildomai prie individualaus, partnerių darbo ir darbo su visa klase kaip viena grupė. Komandinis darbas skirtas mokymosi tikslui pasiekti dalijantis užduotis.¹⁰

Kodėl komandinis darbas? Mokinius įkvepia mąstymas ir savarankiškumo jausmas bendradarbiaujant.¹¹ Mokiniams, norintiems pasirengti vartoti užsienio kalbą kasdienėse situacijose, pavyzdžiui, darbo pokalbyje, prašant turistinės informacijos ar diskutuojant su draugais bare, būtina įtraukti grupę. Toks į veiksmą orientuotas mokymas atitinka Bendrą Europos kalbų pamatų sistemą, kuris yra būtinas šiuolaikiniam užsienio kalbų mokymui ir kuriuo yra grindžiami oficialūs kalbos egzaminai (t. y. Kembridžo sertifikatas, GMAT, IELTS, LCCI, TELC, TOEFL, TOEIC). Į įgūdžius orientuota klasė skirta ne tik kasdieniam darbui, bet ir efektyvumui palaikyti.¹² Ypač komandiniame darbe mokinius motyvuoja abipusis narių vertinimas¹³, kuris gali teigiamai paveikti mokymosi kokybę ir mokymosi tempą. Didelė kompetencija¹⁴ ir

¹⁰ see Mario Sorgalla: Gruppenarbeit. Der DIE-Wissensbaustein für die Praxis (2015), page 2.

¹¹ see ibid., cited after: Kaiser 2008.

¹² For more information on the importance of proficiency-oriented competencies in adult education see: Aiga von Hippel; Claudia Kulmus: Didaktik der Erwachsenen- und Weiterbildung (2018), page 67.

¹³ see Sorgalla: Gruppenarbeit, page 3, 5.

¹⁴ see ibid., page 5.

darbo pasidalijimas¹⁵ taip pat naudingas mokymosi proceso kokybei ir laiką taupantiems veiksniams.

Kaip įgyvendinti komandinį darbą? Labai svarbu nuodugnai mokyti mokinius.¹⁶ Mokiniai turi suprasti pratimo tikslą ir kaip pasiekti rezultatą. Be to, turi būti aiškūs vertinimo kriterijai,¹⁷ o tema turi būti parinkta pagal mokinių lygį klasėje ar grupėje.¹⁸ Norint pasiekti tolygų dalyvavimą, reikia pasirinkti temą, kuri reikalauja kiekvieno komandos nario indėlio ir perspektyvos.¹⁹ Projektinio darbo sėkmė priklauso nuo pasirengimo, medžiagos, grupių pasiskirstymo, rezultato analizės ir mokytojo paskatinimo.²⁰ Komandos gali būti organizuojamos atsižvelgiant į mokytojo sprendimą (naudojant mokinių nevienalytiškumą), pagal mokinius (naudojant jų vidinę motyvaciją), atsitiktinai arba atsižvelgiant į mokinių vietą klasėje (tai nesunku organizuoti).²¹ Komandiniam darbui įgyvendinti Klippert siūlo planavimo, veikimo ir vertinimo procesą, į kurį įtraukiami studentai.²²

Į ką reikia atsižvelgti? Svarbu nepamiršti, kad ne kiekvienas žmogus gali efektyviai mokytis grupėje. „VaLe“ tyrimas („Variation von Lernumgebungen“) parodė, jog mažiau nei 25% besimokančių tolesniame kurse nurodė komandinį darbą kaip tinkamiausia metodą mokytis.²³ Be to, individualią motyvaciją gali slopinti socialinė komandinio darbo sąveika. Neatitikimai ar blaškančios temos gali sulėtinti darbo procesą.²⁴ To proceso efektyvumas priklauso nuo metodų, kompetencijos ir komandos narių gebėjimo susikaupti.²⁵ Be to, komandinis darbas yra intensyvesnis nei kiti darbo metodai.²⁶

---

¹⁵ see ibid.

¹⁶ see ibid., page 6.

¹⁷ see Ludwig Haag (i.a.): Kooperatives Lernen - kein Problem. Effektive Methoden der Partner- und Gruppenarbeit (für Schule und Erwachsenenbildung). 1. edition. ed. Anne A. Huber. (2004), page 16, 24.

¹⁸ Heinz Klippert (Heinz Klippert (ed.): Teamentwicklung im Klassenraum. Bausteine zur Förderung grundlegender Sozialkompetenzen. 11. edition. (2019)) recommends the following seven types of exercises: controll and counsel, professionally difficult exercises, complex exercises, brainstorming, competition, puzzle exercises and role plays.

¹⁹ see Sorgalla: Gruppenarbeit, page 6.

²⁰ see Klippert: Teamentwicklung im Klassenraum, page 44.

²¹ see Sorgalla: Gruppenarbeit, page 6. See also: Haag: Kooperatives Lernen – kein Problem, page 22-24, for information on the composition of teams.

²² see Klippert: Teamentwicklung im Klassenraum, page 176. See also Haag: Kooperatives Lernen – kein Problem, page 28-30, for more information on the division into groups.

²³ Vgl. Sorgalla: Gruppenarbeit, Seite 4

²⁴ see ibid., page 5.

²⁵ see ibid.

²⁶ see ibid.

 PATARIMAI MOKYTOJAMS

Naudokite komandinį darbą, tam kad:

- suaktyvinti mokinių skirtingą patirtį tam tikra tema
- paskatinti mokinių dalijimąsi nuomonėmis ir požiūriais
- tegul mokiniai per trumpą laiką atlieka skirtingas užduotis (pvz., kiekviena grupė turi vieną konkrečią užduotį, kurios rezultatais jie pasidalins su kitomis grupėmis)
- stiprinti komandinę dvasią klasėje

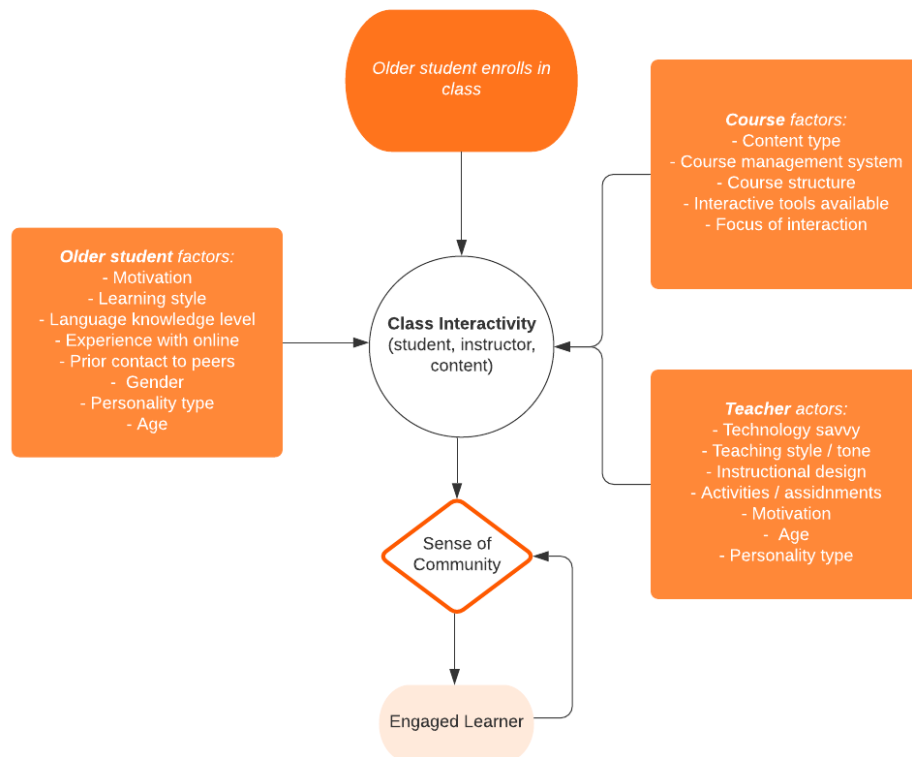
6. Nuotolinis mokymasis – priemonės ir metodika

Kalbų mokymosi sistemą reikia iš esmės atnaujinti dėl spartaus IKT vystymosi ir plitimo ugdymo procese, ypač kai ugdymo procesas turi būti pritaikytas vyresnio amžiaus mokiniams.

Nuotolinis mokymasis (el. mokymasis, mokymasis internetu, skaitmeninis mokymasis, kalbų mokymasis mobiliuoju telefonu) buvo sukurtas dar prieš atsirandant internetui. Pamažu, sparčiai tobulėjant informacinėms technologijoms ir internetui, jis išsivystė į tai, ką turime šiandien.

Sparčiai vystantis informacinėms ir komunikacijos technologijoms, šiuolaikinis švietimas pakeitė strateginį ir taktinį vadovavimą. Rengiant nuotolinio mokymosi kursą senjorams, reikia atsižvelgti į dėstytojo kompetencijas (aptartas ankstesniuose skyriuose), kurso tikslą, kurso rengimo principus ir kurso struktūrą.

Paveikslas. 6.1. Klasės interaktyvumas (anglų kalba)

Nuotolinio kurso tikslas

Kursų tikslas turi būti aiškiai apibrėžtas. Tai galėtų apimti praktinį anglų kalbos sistemos ir jos veikimo taisyklių įsisavinimą bendravimo situacijose, senjorų gebėjimas valdyti kalbos ir kultūrinės medžiagos įgytus įgūdžius kasdieninėse situacijose bei darbe. Mokantis užsienio kalbos kurse visapusiškai įgyvendinami praktiniai, pažintiniai-edukaciniai, emociniai, profesiniai, ugdomosi tikslai.

Kuriant kurso tikslą, būtų siekiama, kad mokinys būtų įsitraukęs, besimokantis per bendruomeniškumo jausmą. Todėl vyresnio amžiaus mokinių tipas (motyvacija, mokymosi stilius, patirtis internete), kursas (turinio tipas, struktūra) ir instruktoriaus veiksniai (technologijų išmanymas, motyvacija, asmenybės tipas) vaidina svarbų vaidmenį.

Nuotolinio kurso struktūra

Nuotolinis mokymasis – tai mokymasis, kurio metu reikalingas kompiuteris ir internetas. Mokymasis internetu gali apimti internetinius kursus, žaismingas viktorinas, klausymą, kalbėjimą, rašymą ir kt.

Jis gali būti įvairių tipų:

- asmuo mokosi savarankiškai, naudodamasis internetiniais ištekliais ar programine mokymosi medžiaga;
- asmuo mokosi gaudamas informaciją ir nurodymus internetu iš dėstytojo;
- žmogus mokosi individualiai bendraudamas su kitu asmeniu el. paštu ir pan.

Nuotolinio kurso kūrimo etape mokytojai turėtų atsižvelgti į tinkamą praktinių seminarų turinio ir temų sąveikos principą. Mokytojai turėtų atsižvelgti į ekonominius, techninius ir metodinius veiksnius. Kursas turėtų būti sudarytas iš įvairių tipų mokymo medžiagos ir priemonių, spausdintinės medžiagos (tekstai ir praktinės užduotys), daugialypės terpės (garso ir vaizdo) priemonių, „palaikymo“ priemonių (kompiuterinės konferencijos, telekomunikaciniai projektai). Tada turėtume nustatyti kurso struktūrą, sudaryti pratimų sistemą, nustatyti grįžtamojo ryšio formas.

Siekdami sukurti praktinę nuotolinio mokymosi kursų struktūrą, mokytojai turėtų apsvarstyti galimybę įtraukti tokius blokus:

1. **Mokymosi** bloką sudaro modulių rinkinys, žinoma, skirtas ugdyti ir tobulinti kalbos komunikacijos įgūdžius (kalbėjimo, klausymo, rašymo ir skaitymo).
2. **Komunikacijos** blokas suteikia galimybę bendrauti vyresnio amžiaus besimokantiems ir mokytojams bei kitiems dalyviams. Bendravimo procesas gali vykti elektroniniu paštu, forume, pokalbiuose ir internetiniuose seminaruose.
3. **Informaciniame** bloke pateikiama informacija apie vartotojų pageidavimus: bendra informacija (anotacija ir kurso programa), žodynas (gramatikos vadovas, nepažįstamų žodžių žodynas), autentiškų mokomųjų tekstų ir nuorodų į mokomąją medžiagą pritaikymas internete.

4. **Įvertinimo** blokas leidžia mokytojams kurti įvairaus tipo testus vyresnio amžiaus mokinių žinių patikrinimui ir naudoti vertinimo sistemą. Nuotolinio kurso stebėjimą ir vertinimą galėtų atlikti automatinė programa (užduotys su reglamentuotais atsakymais) ir mokytojas.

Nuotoliniam mokymuisi reikalingos tam tikros priemonės: internetas, skaitmeniniai įrenginiai (nešiojami kompiuteriai; planšetės; mobilieji telefonai), programinė įranga (Moodle, MS Teams, Zoom, GoogleMeet ir kt.). Kitos nuotolinio mokymosi priemonės: failų dalijimasis; pašto paslauga; bendravimas realiuoju laiku per tiesioginio ryšio programėles; vaizdo paslaugos ir vaizdo konferencijos; interaktyvi lenta; kursų kalendorius ir kt. Visos kitos vertingos priemonės, aptartos skyriuje *Naudingos IKT priemonės kalbų mokytojams*.

Mokytojas taip pat gali turėti įvairių nuotolinio mokymosi formų mišinį. Jis/ji galėtų apsvarstyti **(1) mokymąsi nuotoliniu būdu** – edukacinėje veikloje naudojamos tik nuotolinio mokymo metodikos (organizacinės formos, metodai ir priemonės); **(2) atviri kursai internetu** – paruoštas turinys patalpinamas sistemoje, dalyvis prisijungia ir mokosi jam patogiu laiku (pvz. MOOC.org); **(3) mišrus** – kai nuotolinio mokymo metodai papildo tradicinės mokymo formas.

Vyresnio amžiaus mokiniams papildomam mokymuisi galėtų būti rekomenduojamos papildomos veiklos: **(1) socialinis tinklas** - E-mokymosi veikla bendraujant su grupe/bendruomene socialiniame tinkle, diskusijų grupėse; **(2) Kalbų kavinės** bibliotekose (savanoriai, bibliotekininkai ir kt.); ir tt.

Nuotolinio mokymo kurso rengimas

Rengiantis nuotoliniam mokymui rekomenduojami šie žingsniai:

1. Internetinės platformos pasirinkimas. Prieš pradėdami, turėsite pasirinkti platformą, kurioje bus teikiamos internetinės pamokos.
2. Technologijų reikalavimai. Kaip mokytojas turėsite administruoti kursą, kurti medžiagą, transliuoti pamokas, bendrauti su vyresniais mokiniais ir įvertinti jų darbus. Siekiant efektyvumo, mokytojams ir mokiniams taip pat reikia nešiojamųjų kompiuterių, stalinių kompiuterių ar profesionalių planšetinių kompiuterių.

3. Įvadinis / pilotinis mokymas. Pirmą pamokos dalį rekomenduojama skirti susipažinimui su technologijomis. Tai gali užtrukti net pusę pirmosios sesijos; tai sutaupyto laiko kaskart aiškinant dalykus asmeniškai.
4. Ištekliai. Būtina atlikti vartotojų poreikių analizę ir priimti temos pasirinkimą.
5. Mokymosi tikslai. Vyresnio amžiaus mokiniams gali būti sunku prisitaikyti prie mokymosi internetu, ypač kai jie prisijungia prie kalbų klasės iš savo namų. Mokytojui patariama į pamokas įtraukti vyresnio amžiaus mokinius, pradėdant visas klases su mokymosi tikslais.
6. Rutinos kūrimas. Pavyzdžiui, rekomenduojama pradėti nuo paprastesnės veiklos, apimančios visus vyresnio amžiaus mokinius (žaidimas, apžvalga ar keli į mokinius orientuoti diskusijos klausimai), tada pereiti prie savo pamokos tikslų ir peržiūrėti namų ar projekto darbus. Taip pat užtikrinti, kad mokymasis būtų derinamas su energijos suteikiančiais žaidimais ar mažomis pertraukėlėmis, o vyresni mokiniai dalintųsi savo idėjomis.
7. Instrukcijų pristatymas. Instrukcijas visiems vyresniems mokiniams rekomenduojama pateikti žodžiu ir raštu. Taip pat galima paprašyti mokinių patvirtinti savo supratimą pokalbių laukeliuose ir pasikalbėti su asmenimis, jei jiems neaišku, ką daryti.
8. Klasės valdymas. Internetines klases gali būti lengviau valdyti nei fizines.
  - a) prašyti vyresnio amžiaus mokinių nutildyti mikrofonus pateikiant įvestį;
  - b) prašyti vyresnio amžiaus mokinių uždaryti visus kitus savo kompiuterių langus, kad jie būtų sutelkti tik į jūsų klasę.
  - c) prašyti vyresnio amžiaus mokinių parašyti savo klausimus į pokalbių dėžutę – viešai arba privačiai – kad jie jaustųsi patogiai ir turėtų palaikymą visos pamokos metu.
9. Vyresnio amžiaus mokinių įtraukimas. Vedant pamoką per kamerą, sunkiau bendrauti su vyresniais mokiniais. Todėl patartina:
  - a) šiek tiek perdėti išraiškas ir balso toną, kad vyresni mokiniai liktų budrūs ir susidomėję tuo, kas sakoma;

-
- b) paprašykite kiekvieno vyresnio amžiaus mokinio klasėje atsakyti į mokytojo klausimus pokalbių laukelyje;
  - c) įtraukiant smagius skaitmeninius įrankius, tokius kaip viktorinos ir žaidimai;
  - d) naudokite suktuką, kad paskirstytumėte užduotis ir klausimams, taip sukurdami linksmą ir nekantrumo pilną atmosferą;
  - e) mokytojas turėtų apsvarstyti, kaip įtraukti kitus vyresnio amžiaus mokinius neformaliais dalyvavimo būdais.
10. Komandinis darbas klasėje. Keičiantis veiklomis viskas išlieka įdomu:
- a) vyresni mokiniai poromis ar grupėmis gali dirbti kartu tam skirtuose pokalbių kambariuose;
  - b) mokytojas gali įeiti į šias "patalpas" ir išeiti iš jų, kad galėtų stebėti, kaip viskas vyksta. Tai taip pat gali apimti ir grįžtamojo ryšio teikimą, kaip ir įprastoje klasėje.
  - c) leiskite vyresniems mokiniams bendradarbiauti rašant.

Kalbos mokymasis per meną

Aptariami keli nuotolinio mokymosi privalumai, naudojant vizualiuosius menus mokant kalbos. Kaip esama literatūra, standartais pagrįstos mokymosi sistemos ir virtualūs ištekliai, naudojami su vizualinio mąstymo metodu, gali padėti tobulinti kalbos įgūdžius?

Vizualinio mąstymo metodas (VMS) naudojamas meno kūrinų tyrinėjimui, siekiant pagerinti vyresnio amžiaus besimokančiųjų kalbos gebėjimą kalbėti ir rašyti. VMS užduoda mokiniams tris klausimus:

- Kas vyksta šiame paveikslėlyje?
- Ką matote, dėl ko taip sakote?
- Ką dar galime rasti?

Vyresnio amžiaus mokinių žodiniai ir rašytiniai kūriniai apie įvairius meno kūrinius parodė, kad padidėjo kritinio mąstymo įgūdžiai, kultūrinis sąmoningumas ir bendradarbiavimas su bendraamžiais.

Žr. pavyzdį 6.1 priede.

Kalbos mokymasis per trumpametražius filmus

Tyrimai parodė, kad trumpametražiai filmai gali pasitarnauti kalbų mokytojams, padėdami mokiniams tobulinti kalbos žinias ir kultūrinį sąmoningumą. Trumpametražiai filmai būna įvairių formų ir dydžių: reklamos, filmų anonsai, muzikiniai klipai, animaciniai pasakojimai arba pasakojimai filmo formatu. Trumpi filmai yra menų forma, leidžianti menininkui per trumpą laiką perduoti daug dalykų, naudojant dialogą, muziką, vaizdus ir garsus. Mokiniai gali bet kada pradėti žiūrėti ir sustabdyti trumpą filmuką. Be to, kadangi jie yra trumpi, jie yra puikus būdas išmokti klausytis ir mąstyti anglų kalba, net jei mokiniai neturi daug laiko mokytis. Trumpametražiai filmai puikiai tinka norint per trumpą laiką išmokti daug naujų žodžių ir frazių.

1. **Garsiniai atodūšiai ir kūno kalba** – filmai gali padėti žmonėms suprasti svetimžodžius ir frazes, suteikdami jiems įvairių vaizdinių ir girdimų užuominų, tokių kaip veido išraiška, kūno kalba ir paralingvistinis kvėpavimas (dusulys, dejonės, atodūšiai).
2. **Garso išvados** – muzikos, foninio garso ar efektų pokyčiai leidžia mokiniams daryti prognozes apie siužeto raidą ir vartojamą kalbą.
3. **Tikslus tarimas** – įprastose kalbų mokymosi kursų knygose ir tekstuose pokalbis gali atrodyti kiek išgalvotas.
4. **Vartodami kalbą kaip gimtąją** – mokiniai taip pat supažindinami su realiais gyvenimo pokalbiais ir kasdiene kalba bei žodynu per dialogą.

Sekite pamokos pavyzdžiu, įtraukiant trumpus filmus 6.2 priede. ir trumpų filmų ištekliai 6.3 priede.

Kalbos mokymasis per muziką

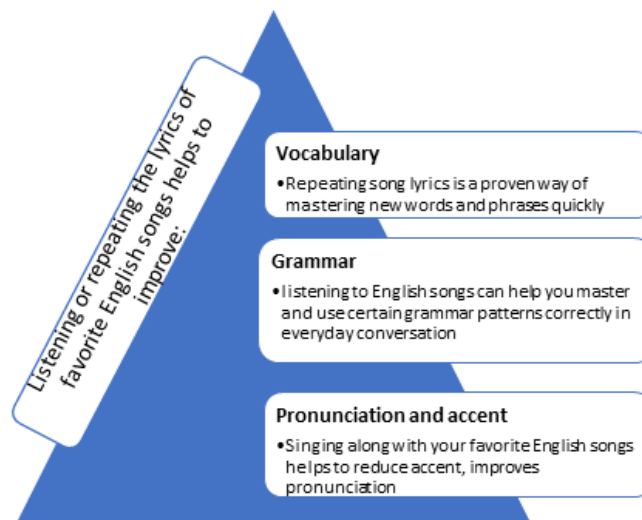
Anglų kalbos įgūdžiai, kurie gali pagerėti mokantis su muzika: klausymo supratimas, skaitymo supratimas, žodynas, kalbėjimas, sklandumas, gramatinės struktūros. Muzika smagi, gali sukurti atpalaiduojančią atmosferą. **Yra skirtumas tarp tiesiog angliškų dainų**

klausymo ir mokymosi iš jų. Muzika natūraliai skatina mokymąsi ir teksto įsiminimą. Kai muzika „įstringa į galvą“, ji vaidina svarbų vaidmenį trumpalaikėje ir ilgalaikėje atmintyje. Tai padeda mums išmokti su tuo susijusius žodžius, frazes ir gramatiką, sutelkiant dėmesį į tarimą. Santykis su muzika yra galingas ir labai naudingas, veikia mūsų emocijas, todėl tekstas tampa lengviau įsimenamas.

Būtinai kryptingas muzikos pasirinkimas: tai priklauso nuo mokinio amžiaus, kalbos lygio, pomėgio muzikai. Galbūt sunkusis metalas nėra pati geriausia vieta pradėti – dainininkai neaiškiai ištars dainų žodžius.

Be to, muzika gali paskatinti diskusiją atskleisti mūsų požiūrį konkrečiomis temomis.

Paveikslas. 6.2. Kalbos mokymasis per muziką (anglų kalba)

Kalbos mokymasis per pasakojimus

Pasakojimas yra praktiška ir galinga kalbos mokymosi priemonė. Pasakojimas yra viena iš seniausių žmonių bendravimo formų ir veiksminga priemonė lavinant užsienio kalbos įgūdžius. Pasakojimo pranašumai:

1. Pagerina tarimą.
2. Išplečia žodyną.

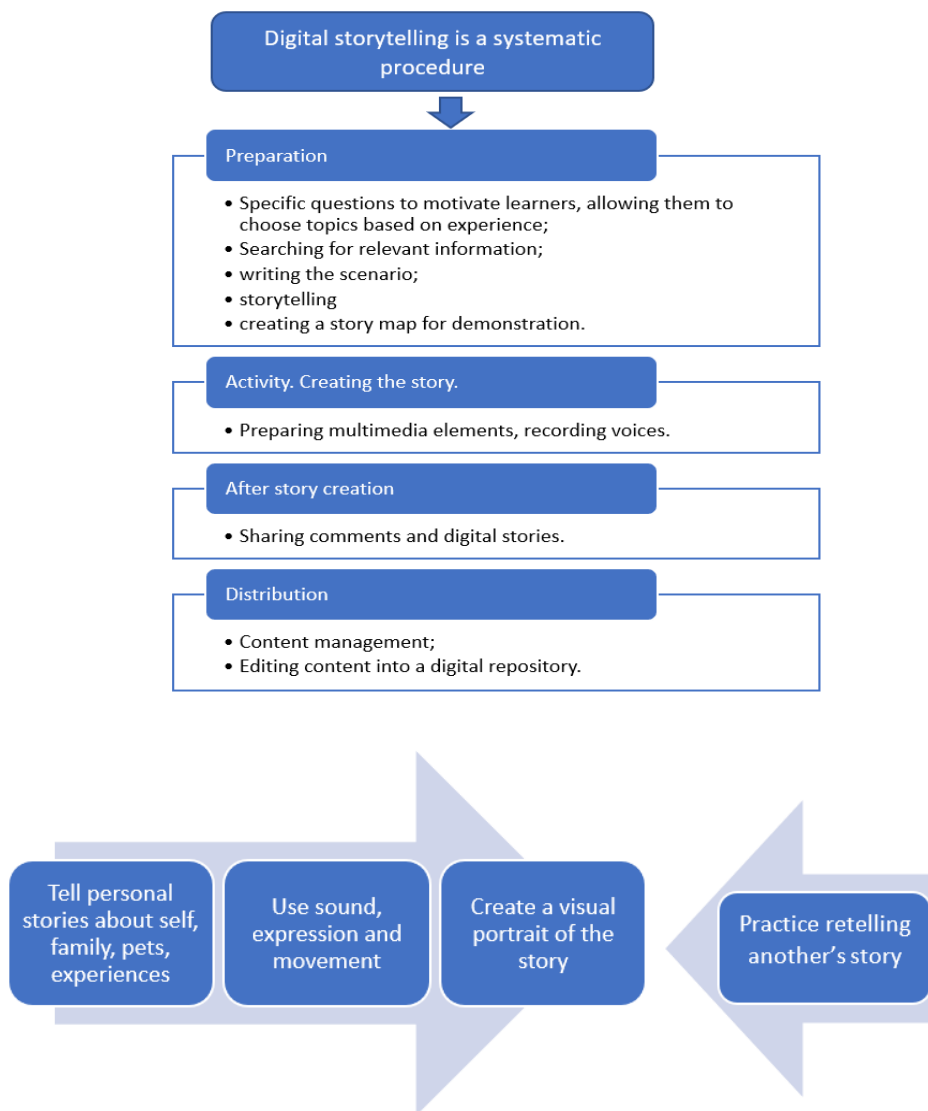
-
3. Pagerina gramatiką (klausymo, skaitymo ir rašymo įgūdžius).
  4. Padeda ugdyti pasitikėjimą kalbant ne gimtąja kalba.
  5. Didina aktyvų dalyvavimą kalbos mokymosi procese.

Pasakojimas gali būti veiksmingesnis už tradicinius kalbos mokymo metodus naudojant vadovėlius. Kai kalbiniai įgūdžiai mokomi smagiai ir patraukliai, tai padidina mokinių susidomėjimą klausytis istorijų, kalbėti, rašyti ir skaityti. Pasakojimo formatai:

1. Rašytinis.
2. Verbalinis.
3. Skaitmeninis.

Be tradicinių spausdintų istorijų ir žodinių istorijų, mokant antrosios kalbos taip pat naudojamos skaitmeninės istorijos. Skaitmeninį pasakojimą sudaro kompiuterinės programos, leidžiančios besimokantiesiems kurti savo istorijas, pagrįstas asmenine patirtimi. Skaitmeninį pasakojimą sudaro kompiuterinių vaizdų, teksto, įrašyto garso pasakojimo, vaizdo klipų ar muzikos mišinys. Nepaisant to, mokinio pasakojimas yra svarbesnis už technologijas. Technologijos gali pagerinti istoriją.

Paveikslas. 6.3. Skaitmeninis pasakojimas (anglų kalba)

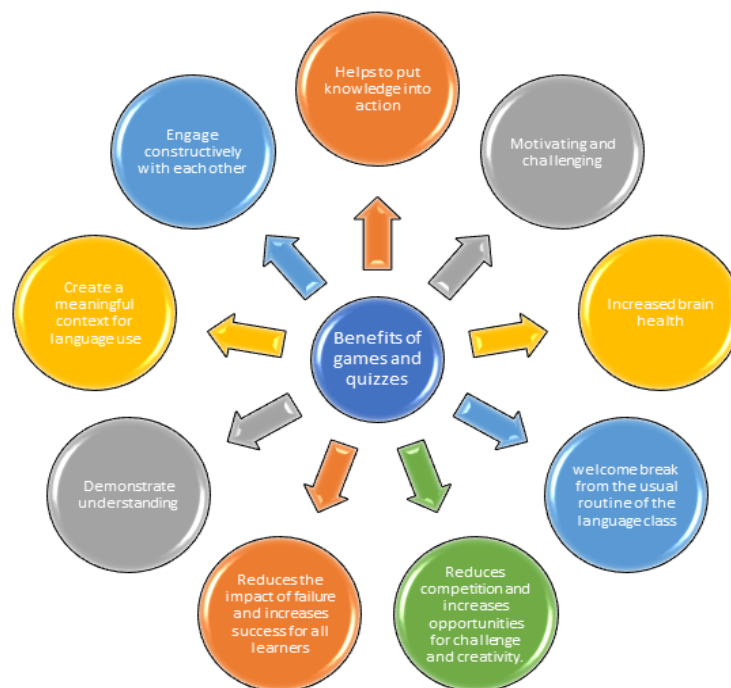
Kalbos mokymasis per žaidimą

Jei vyresnio amžiaus mokinių mokytojai nori perkelti internetinį mokymosi turinį į kitą lygį, geriausias būdas yra vizualizuoti mokymosi procesą. Įvairios kombinuotos veiklos mokymosi procese garantuoja mokymosi sėkmę. Smagus, įtraukiantis mokymasis leidžia lengviau gilinti mokinių žinias ir išlaikyti tai, ko jie išmoko. Vienas iš kūrybiškų būdų įtraukti ir išlaikyti vyresnio amžiaus mokinių dėmesį yra mokymas per žaidimus ir viktorinas. Iš anksto suplanuoti žaidimai ir viktorinos padeda panaudoti savo žinias. Taip pat žaidimų

įtraukimas į pamokos planą yra būdas sumažinti stresą mokantis naujos kalbos.

Žaidimai – tai ne tik pramoga. Vienas iš pagrindinių dalykų, kurį reikia atsiminti naudojant žaidimus klasėje, yra tai, kad jie turi būti naudojami pagal paskirtį. Žaidimai yra vienas iš būdų padėti besimokantiems patirti kalbą, o ne tik ją mokytis.

Paveikslas. 6.4. Žaidimų privalumai (anglų kalba)

Žaidimai vaidina labai svarbų vaidmenį kalbų pamokose, nors daugelis mokytojų jų nežino kaip mokymosi strategijos. Tačiau žaidimai suteikia daug naudos vyresnio amžiaus mokinių mokymosi procesui. Pirma, žaidimai neleidžia pamokai būti įprastai ir nuobodžiai. Atvirkščiai, jie sukuria sėkmingą ir pozityvią aplinką klasėje, kurioje vyresni mokiniai ir jų mokymasis yra svarbiausi. Žaidimai visada yra įdomūs besimokantiems, todėl, skirtingai nei daugelis įprastų pamokų, sulaukia jų susidomėjimo. Net drovūs ir nenoriai besimokantys asmenys dažnai į juos reaguoja teigiamai. Tai padidina vyresnio amžiaus mokinių motyvaciją ir skatina juos įsitraukti į pamoką bei tęsti darbą.

Žaidimai suteikia įvairių kalbinių įgūdžių: kalbėjimo, rašymo, klausymo ir skaitymo praktikos. Jie skatina vyresnio amžiaus mokinius bendrauti ir dalyvauti. Jie sukuria prasmingą kalbos vartojimo kontekstą. Žaidimų gebėjimas motyvuoti, įtraukti ir sudominti

---

mokinius kalbos turiniu reiškia, kad klasikinė veikla, pvz., Pelmanizmas ir lentos lenktynės, yra pagrindinė daugelio mokytojų ginkluotės dalis.

Užsienio kalbų mokymosi žaidimai gali būti laikomi pagrindu, suteikiančiu prasmingą kalbos mokymosi kontekstą. Vyresni mokiniai gali geriau suprasti anglų kalbą raštu ir žodžiu žaisdami ir išmolti naujų žodžių, struktūrų, tarimo ir rašybos, kartu smagiai praleisdami laiką.

Daugeliu atvejų suaugusieji, bendraudami užsienio kalba, net labiau nervinasi nei vaikai. Žaidimai padeda būti kūrybiškesniems ir spontaniškesniems vartojant kalbą, padeda įveikti drovumą ir lavina bendravimo įgūdžius. Labai svarbu sukurti draugišką aplinką, kurioje galėtumėte užduoti klausimus, nebijoti klysti ir reikšti savo mintis.

Naudokite žaidimus / viktorinas:

- **Prieš pradedant pamokas**, žaidimai gali būti naudojami apšildant klasę; Viktorina suteikia gerą įvadą paskaitai arba medžiagos aptarimui.
- **Pamokos metu** žaidimai vyresniems mokiniams suteikia pertrauką sprendžiant sudėtingas užduotis; Žaidžiant žaidimus galima maloniai pailsėti nuo mokymosi rutinos ir pasiekti greitesnių rezultatų.
- Be to, žaidimai ir viktorinos **gali būti pamokos struktūros dalis**.
- **Pamokos pabaigoje**, kai lieka kelios minutės – atpalaiduoti mokinius, įtvirtinti išmoktas pamokas, pakartoti medžiagą.

Žaidimų ir viktorinų pavyzdžiai pateikiami 6.6 priede. Be to, vadovaukitės 6.7 ir 6.8 priedais, kuriuose rasite naudingų skaitmeninio mokymosi IRT priemonių.

Literatūra

Arnason, H., Valgeirsdóttir, H. (2015). Why do people with little formal education not participate in lifelong learning activities? The views of adult educators.

Carré, P. (2005), *L'apprenance, vers un nouveau rapport au savoir*. Dunod.

Legault, L. (2016). Intrinsic and extrinsic motivation. *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*.

Louche, C., Bartolotti, C. & Papet, J. (2006). Motivation intrinsèque et présentation de soi à différentes instances dans une organisation. *Bulletin de psychologie*.

Villarini, A., La Grassa, M. (2010), *Apprendere le lingue straniere nella terza età*, Guerra.

Höhne, S. (2015). *Lernpsychologie. Lernen und Gedächtnis – einfach erklärt. Konstruktivismus*. Gesehen: <http://www.lernpsychologie.net/lerntheorien/konstruktivismus> (accessed: 03.06.2021)

Meir, S. (2006): *Didaktischer Hintergrund. Lerntheorien* Gesehen: https://lehrerfortbildung-bw.de/st_digital/elearning/moodle/praxis/einfuehrung/material/2_meir_9-19.pdf (accessed: 04.06.2021)

Vontobel, P. (2006). *Didaktisches Design aus lernpsychologischer Sicht*. Gesehen: https://www.sciencetonic.de/media/015_digimedia/050_konzepte/LIT_0210_Didaktisches_Design_Vontobel_2006.pdf (accessed: 04.06.2021)

Western Governors University (WGU) (2020). Five Educational Learning Theories. Gesehen: <https://www.wgu.edu/blog/five-educational-learning-theories2005.html#close> (accessed: 04.06.2021)

Priedai (anglų k.)

Annex 4.1. Good practices in seniors' engagement

The following good practices have been identified in seniors' motivation and engagement.

Name	About	Website
Association E-Seniors	The aim of the E-SENIORS association is to fight against e-exclusion by providing access to and training in information and communication technologies for seniors with the purpose of: - bridging and shrinking the digital gap between generations; - caring for elders by fighting against senior isolation, and; - opening new horizons for the efficient use of free time. The main offer has consisted in group courses on ICTs for seniors in different public locations.	e-seniors.asso.fr/
Les talents d'Alphonse	Les talents d'Alphonse is a start-up that offers seniors the opportunity to share their know-how with the younger generation. It connects "curious" people who want to learn a skill with seniors who want to share their experience. This enhances seniors' self-esteem and social inclusion.	lestalentsdalphonse.com/
Association M3-Cube	The association aims to be a catalyst for ideas and actions that promote intergenerational and intercultural communication.	facebook.com/M3CubeAsso/

Annex 6.1. Example of lesson incorporating VTS

Beginning Language Learner

The Tale of Kings. K. Ciurlionis.

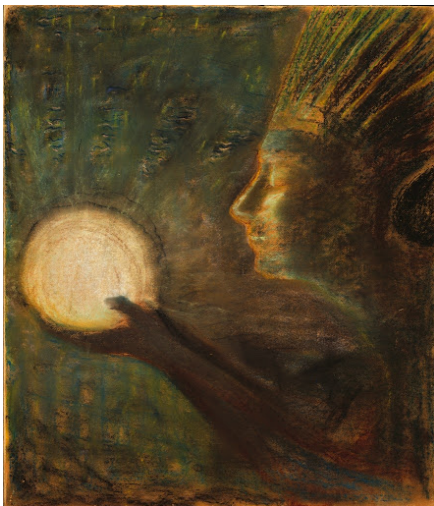
Reading: Search for topics on websites, in libraries, or using other sources with a partner from a list.

Describe what an image represents.

Essential Questions: "What's going on in this picture? What do you see that makes you say that? What more can we find?"

Activities: Ask older learners to break the ice and chat with friends to see what virtual museums they like and why. Take notes on the museum exhibits and send the notes as a text message to the class or to the teacher. Use the camera feature to copy and store favorite works of art. Create a scavenger hunt for finding interesting exhibits. Make drawings of paintings seen and share with others.

Intermediate Language Learner

Friendship. K. Ciurlionis.

Writing: Integrate information from multiple sources to list, summarize information, and/or produce poems or short stories.

Essential Questions: "What is the story being told? What do you think happened before this scene? What do you think happened next? What emotions do you notice in the artwork? What is the meaning or message? What title would you give this artwork?"

Activities: Use the device's voice recorder to share stories about artwork. Do collaborative writing in which older learners create a story together by sharing and adding one text message at a time.

Advanced Language Learner

Writing: Answer questions to agree or disagree with current issues from models depicted visually or graphically.

Create works of art about events in the home, school, or

Fairy tale. K. Ciurlionis.

community life.

Essential Questions:

1. Describe: What do you see? How are the elements of line, colour, texture, and shape used?
2. Analysis: How is the work arranged? How did the artist use contrast, emphasis, unity, and balance?
3. Interpretation: What mood or message does the art communicate to you? How did the artist use color, space and contrast?
4. Judgement: Is this a successful work of art? How does the message of the art make you feel?

Activities: Use a mobile phone to keep a multimedia blog about personal experiences, museums visited, and favorite exhibits. Do a language exchange where two older learners who want to learn each other's languages work together and swap text messages. Act as a tour guide for a virtual museum.

Annex 6.2. Example of lesson incorporating short films

Film title. Short description.	Benefits & Use in learning
“Dotty” - Short Movie with Dialogue A younger woman helps an elderly woman with her mobile phone. This short movie is a nice picture of how technology affects people and relationships across generations. https://vimeo.com/128544536	Vocabulary: to unlock your mobile, the start button, the menu button, to go to the main menu, to text, to enter your PIN, to scroll up/down, to select, to press a button, to delete or to get rid of it, to predict or to be predictive Discussion questions: 1. Pay attention to how the younger woman gives instructions to the older woman. How would you describe using your tablet, computer or other pieces of technology to someone who didn't know how to use them? 2. How would you describe the young woman? 3. What is the message of this movie?
“Allegro” - short Movie with Some Dialogue. This short movie is about an older man learning English and the different techniques he uses to do so. https://youtu.be/zO6AUFdgcgU	Vocabulary: sticky notes, headphones, textbooks, luggage, slippers, pajamas Discussion questions: 1. What are some of the techniques the old man uses to learn English? Have you tried using some of them for your own learning? 2. Why is the old man learning English? 3. This short movie is also a commercial. What is the company selling? How does the story help sell the service or product?
“Paris / New York” - Short Movie with No Dialogue In this video, images of Paris and New York are shown side-by-side, or next to each other.	Vocabulary: bridge, neon lights, graffiti, metro/subway, cuisine, diversity, historic, skyscrapers, skyline, to-go/take-away cups, cocktails

It's a video about life in both cities and what the food, transportation, people, culture and views are like.

<https://vimeo.com/108552265>

Discussion questions:

1. This video is a nice comparison of the two cities. What adjectives would you use to describe Paris? New York?
2. Based on the video, how are they alike or similar? How are they different?
3. "Paris / New York" is also a commercial. Like the other commercials we've seen, before you saw the logo and advertisement at the end, what did you think the company was selling? How does the story help sell the service or product?

Annex 6.3. Short Movies resources

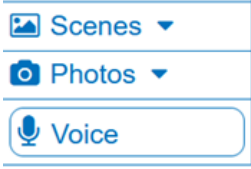
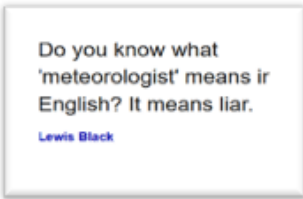
Movies resources	Description
P I X A R https://www.pixar.com/short-films/#short-films-launch	Pixar is famous for including their short movies at the beginning of their more well-known, full-length feature films. Many of their longer movies started as shorts.
https://www.shortoftheweek.com/	Short of the Week is a website that highlights recent short movies from independent filmmakers. As the name indicates, there's a new short movie posted to the website every week.

Annex 6.4. Tools for learning from lyrics

Tools	Description
Spotify: iTunes Google Play	You can search for artists, songs, and various albums, and use music to improve your English skills. As you listen to the song, sing and follow along with the lyrics (*the words in the song*) to practice speaking (pronunciation, production of sounds, confidence producing language, etc...). Additionally, use this app to explore English music, find new artists and increase the opportunities to hear English in your everyday life. You can listen on the go, at home, almost anywhere if you have headphones. Even if you have music in the background and are listening passively, this will still have a positive impact on your overall skills and fluency. When you hear unknown vocabulary, use the dictionary app to find the definitions and meanings.
Genius Song Lyrics+ Music Knowledge: iTunes Google Play	This is a great addition to Spotify because you can look up and read song lyrics with this helpful app! Additionally, you can watch music videos as you listen and read the lyrics as you follow along. Similar to Spotify, you can search for artists, songs, or even by lyrics. So, if you remember a part of a song, but don't know the artist or title, you can still find it if you know a couple of the words! By reading the lyrics along with the song, you can also practice reading comprehension. However, this app will give you, even more, reading practice because you can read more about the song, lyrics and get some background history and information.

Annex 6.5. Digital tools for storytelling

Title & Link	Description	Logo/visualisation
Storybird	Promote writing and reading skills through storytelling. Read, write, publish comics, poetry, picture books, and stories. Storybird's writing curriculum offers 700+ lessons, quizzes, and writing prompts.	
Storylumper	It is a tool that enables creation of online storybooks. Learners can use clip art, photographs to add a visual element to the story. Create a book; design characters for your books; add your voice; 3D animated books; collaborate.	
Prezi	Use it as a brainstorming tool. Endless visualisations can be added. Prezi Video shows your content right alongside you as you present your story. Many templates, icons, images.	
PowerPoint, Google Slides , Canva , Crello	Slide presentation software	
OneLook Thesaurus	This tool lets you describe a concept and get back a list of words and phrases related to that concept. Type in your description and see the related words.	
Brainy quote	To strengthen your writing, you may want to include a good quote from a writer, politician or famous person.	

<u>Writing Prompts</u>	Free writing prompts based on current events.	If You Could Have Any Animal Feature, What Would It Be? A trunk, a tail, wings or stripes? How about the acute vision of an owl? Or the speed of a cheetah? What characteristics or traits of an animal would you choose — at least for a day?
<u>StoryBuilder for iPad</u>	Story Builder offers a rich and fun environment for improving the ability to create a narrative.	
<u>Comic life</u> (app for mac and Windows)	Creative tool for visual storytelling through comics.	

Annex 6.6. Games and Quizzes in English language learning

Games type	Description	Examples
Icebreakers and warmers	It is important for learners to feel comfortable with each other, confident in themselves and focussed on the language lesson rather than on other distractions. We would also like them to be creative, risk-taking, thoughtful, communicative, happy to work together with other learners.	Getting to know each other: The next learner repeats what the first learner said and adds his or her own information. <i>I'm Tomas and I like to read books > You're Tomas and you like to read books. I'm Adam and I have a dog. > ...</i> Examples of other types of information to add: Family, home area, job; likes and dislikes; reason for learning English; ... Questions and questionnaires: questions are used to find out more about other people in a group. Brainstorm questions. For example: Where do you live? What's your job? Have you got children? What's your hobby? What's your favourite food/music, etc? Are you married? What is your greatest fear? What would you do if you found a lot of money? Things in common: Finding out and reporting on what you have in common with other people. Find someone who likes the same music as you. Find someone who likes the same hobbies as you. Find someone who has a pet. All of us ... . Most of us ... . Some of us ... . A few of us ... . None of us ... .

Speaking

(spoken games can turn into written ones as needed and vice versa)

It is a useful activity for teaching the English of a specific activity (business, medical institution, transport, airport, manufacturing, various service areas). Teacher preparation includes scenario planning.

The games in this section offer a reason for speaking, and thus they can give learners a confirmation and confidence resulting from the successful use of the language or a warning signal on the unsuccessful use of the language.

Learners might make mistakes in their use of the language. Not to interrupt the speaker, wait until he or she has finished or note the mistake and give focussed practice on that point at another time.

Truths and a Lie about ... (myself; my country; any object, phenomenon; ...) Ask to say three statements about themselves and then find out which one is not true. At the same time, you can also join in and tell your older learners three statements about you and they need to guess which one is a lie.

Finish the Sentence. One beginning of a sentence has many different endings.

Guess, speculate. (need a picture) Speculating about the contents of a partially obscured picture using expressions of uncertainty (I think it is a ...) and certainty (It's a ...).

Describe and draw. Describe and identify. (will need a picture or a drawing on paper of a few quite simple and clearly defined objects). Aim is to help to make a good copy of the picture. This is in order to provide a model both for how to communicate clearly and helpfully, and for the sort of language which might be required. Older learners describe the picture and tell the one volunteer or teacher how to draw it.

Treasure map.

Photo:
<https://pixabay.com/photos/map-compass-journey-treasure-map-6583691/>

	Verbal Relay Games There can be a lot of variation, the teacher's readiness to think about the target word for the "relay" and to think in advance about possible difficulties, additional questions to help keep learners active. The game can be used with different English times for learning, consolidation, vocabulary expansion.	The essence of the game is to say as many correct sentences as possible with the given word in turn. It is played until it is repeated or until nothing new is invented. An example is given the word: Apple. It grows on apple trees > Its the fruit > It is eaten all over the world > Sold in shops, farmers markets > It is used in many dishes; It is possible to complicate the task by presenting a sentence that needs to be expanded instead of a single word: Animals living in Africa; Traditional food in my country; ... Variation: given one word, and each learner must say a sentence with one more word.
Listening. Understanding	Being able to understand and recognise the words and phrases you hear is a key listening task.	Bingo: Match. You must cross out the word you hear. Phonetics: teacher read out <i>mouth</i>; they cross out <i>mouth</i> but <i>not mouse</i>. (Thirteen and Thirty, ect.) Opposites: teacher reads out <i>big</i> and they cross out <i>small</i>. To make the game more challenging, you might want to put each item into a sentence, so that the learners must listen carefully for the words. Odd-one-out. Tips: The words used should reflect the interests of the older learners. Don't say which answer is correct until this discussion is finished – let's have a debate; or because there may be no one correct answer. <u>English podcasts</u>: different levels, the episodes are divided into different sections, from fictional drama and jokes to quizzes and language advice. Maybe as a self-learning activity.

Writing = visible language	Writing helps communicate better in text. Writing skills can be used MSN Messenger, Skype on the Internet so that older learners can actually chat to each other on the Internet.	Write a description of a riddle Even beginners can write descriptions by listing single words or short phrases. (Round. Hot. In the sky.= Sun. White. I am smaller than a butterfly. I collect pollen and nectar. I sting painfully. = Bee) Write dialog Create a dialogue between two characters: tourists of different nationalities; teenagers and Grandparents; Famous people; bees and flowers; ... Write a letter Write a letter to one person of the group via the media. Story: who was when where. The story follows a question formula, which specifies which question each player should answer confidentially. Each player's answer is used to develop a story, often resulting in laughter. Who; with whom; when; where; what they did; what the consequences are. Hangman spelling Game main: Spelling a word. Focussing is on letter order and placement in words. Lose the vowels tchr → teacher; wrd → word; lrn → learn; ...

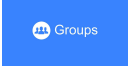

Quizzes and Online computer games for language learning	This activity requires more teacher effort and preliminary work, preparation. But the effort pays off because you can save it for future lessons. There are also many resources online where you can find ready-made quizzes or remake your own. You can easily turn any subject into a fun game that involves all of your older learners.	<u>BBC learning english quizzes</u> <u>English club</u> A wide range of quizzes covering a variety of topics: <u>Grammar</u>; <u>Vocabulary</u>; <u>Pronunciation</u>; <u>Listening</u>, <u>speaking</u>, <u>writing</u> quizzes, and more... <u>Quiz your English app</u>. A fun way to practice, improve and test English by competing against learners from all around the world. <u>Many things</u>. Quizzes, word games, word puzzles, slang expressions, anagrams, a random-sentence generator, and other computer-assisted learning activities. <u>Using English</u>: Grammar Quizzes & Worksheets <u>Activities</u>: Quizzes, tests, exercises, and puzzles. <u>Quizlet</u>. <u>World Wall</u>. The easy way to create your own teaching resources.
Online computer games, apps	Learning digital technology enables older learners to develop effective self-directed learning skills. They are able to identify what they need to learn, use online resources, and apply the information.	Online games can offer a wide range of activities: vocabulary expansion, grammar learning; reinforcement of speaking, pronunciation, listening; quizzes, crosswords, etc. <u>Google Play apps & games</u> Some of the apps/games: <u>Knudge.me</u>: English Vocabulary, Grammar, Idioms, Phrasal Verbs. <u>Sayings Master</u>: sayings, vocabulary, proverbs. <u>Learn English By Video</u>. <u>Memrise</u>: native speakers, useful everyday phrases, listening, memory test, etc.

Annex 6.7. Useful ICT tools for language teachers

Virtual Classroom Software for live interactive online courses

Logo	Title & Link	Description
	<u>MS Teams</u>	For distance learning. Host up to 100 participants - 60 min.
	<u>Zoom</u>	For distance learning. Host up to 100 participants - 40 min
	<u>Moodle</u>	Moodle, the open-source learning management system used by hundreds of millions of learners worldwide, is the heart of the world's most customisable and trusted online learning solution.
Collaboration and sharing		
	<u>Google workplace</u>	Google Workspace's (formerly G Suite) secure collaboration and productivity apps for businesses of all sizes. Includes Gmail, Drive, Meet and more.
	<u>Weebly</u>	This free websites lets you make your own website with images, media and links very easily and intuitively.
	Facebook Groups	Create participants' groups and collaborate inside.
	<u>Padlet</u>	This platform allows English teachers to create a single page and add short texts, links, audio or PDF files. Teachers can use it to prepare resources to share during class or for homework, and learners can post assignments, and collaborate in brainstorming activities. The platform offers a range of options including private and public boards.
	<u>Etherpad</u>	For group document creation. Etherpad is a highly customizable open-source online editor providing collaborative editing in really real-time.

	<u>Dropbox Paper</u>	Co-editing tool that brings creation and coordination together in one place.
	<u>Padlet</u>	Allows older learners to view a prompt and respond on an online discussion board.
Organise		
	<u>Google Calendar</u>	Schedule curriculum https://support.google.com/calendar/answer/2465776?hl=en&co=GENIE.Platform=Desktop
	<u>Google Keep</u>	Create, edit, organize and share notes and list; reminder & sharing settings. https://support.google.com/keep?hl=en#topic=6262468
	<u>Google Tasks</u>	Create a task or list; Reorder or hide tasks. Etc. https://support.google.com/tasks?hl=en#topic=7675628
	<u>Evernote</u>	Remember everything and tackle any project with your notes, tasks, and schedule all in one place.
Audio, podcast and video		
	<u>VLC</u>	The digital audio player.
	<u>Audacity</u>	The digital audio editor. Most language teachers use this tool to create short audio clips for class, and it is also good for editing learner recordings.
	<u>Soundcloud</u>	This open platform is a good place to share audio files, which teachers or learners can upload and save privately, share to a select audience, or open to the world.
	<u>Themoth</u>	Storytelling, listening

	<u>Animoto</u>	Simple video-making. Although the free version only allows the making of two-minute videos.
	<u>Scratch</u>	Scratch is a free programming language and online community where you can create your own interactive stories, games, and animations.
	<u>Pear Deck</u>	This website is the perfect way to make your Google Slides interactive. Try using the Pear Deck Chrome extension for listening and drawing activities: Add a Pear Deck interactive "Drawing" slide and read a description aloud.
	<u>Lyrics training</u>	Allows older learners to view a music video and type out the lyrics according to what they hear.
Questionnaire, survey, feedback		
	<u>Google Forms</u>	For online surveys, questionnaires, and tests. Set up a new form or quiz; Edit and format a form or quiz; Send your form for people to fill out, etc.
	<u>Slido</u>	Slido is an easy-to-use Q&A and polling platform. It helps people to get the most out of meetings and events by bridging the gap between speakers and their audiences. From internal communications professionals to trainers, team leaders, conference organizers, and individual presenters, Slido is used by anyone looking to enable open conversation at a live meeting, whether in-person or virtual.
	<u>Mentimeter</u>	Build interactive presentations with the easy-to-use online editor. Add questions, polls, quizzes, slides, images, gifs, and more to your presentation to create fun and engaging presentations.
	<u>Kahoot</u>	Kahoot! is a quiz-based learning platform that works for hybrid learning and flipped classroom situations by making learning fun and engaging.

		This free cloud-based tool makes for a very useful way to bring learning online without compromising, but actually enhancing, teaching.
	<u>Quizizz</u>	A quiz is a form of game or mind sport in which players attempt to answer questions correctly about a certain or variety of subjects. Quizzes can be used as a brief assessment in education and similar fields to measure growth in knowledge, abilities, or skills. They can also be televised for entertainment purposes, often in a game show format.
	<u>Quizlet</u>	Quizlet also offers vocabulary games in which older learners match words with corresponding pictures.

Annex 7.8. Other tools for mastering the English language

Logo	Title & Link	Description
Websites (grammar, listening, writing, dictionary, etc.)		
	<u>Loecsen</u>	To learn thematic phrases
	<u>Language guide</u>	Expand dictionary
	<u>Language gaps</u>	Learn different languages through singing
	<u>Advanced English lessons</u>	Grammar learning pages
	<u>English Grammar Exercises</u>	Youtube channels for learning English

	<u>and Quizzes</u>	
	<u>BBC Learning English</u>	BBC Learning English
	<u>Coursera</u>	Teachers, classmates, lectures, homework and group discussions, all online. The courses offered on Coursera are run by professors from world-renowned institutions, and it's even possible to earn a certificate from many of the courses if you want to pay.
Mobile apps (Android, iOS)		
	<u>ELSA Speak</u>	ELSA (English Language Speech Assistant) is an English-speaking app that helps to learn to speak English in an American accent. With our AI speech assistance technology, learn English pronunciation error-free.
	<u>italki</u>	1-on-1 lessons in more than 150 languages
	<u>preply</u>	Preply is the best platform for private online lessons with a flexible payment system and affordable prices.